

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta tropického zemědělství

Katedra ekonomického rozvoje

Česká zemědělská univerzita v Praze

**Fakulta tropického
zemědělství**

**Důvody masové migrace obyvatel Moldavské
republiky do zahraničí**

Bakalářská práce

Jméno studenta: Tereza Pilařová

Vedoucí práce: Ing. Alexander Kandakov, Ph.D.

Praha 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci na téma „**Důvody masové migrace obyvatel Moldavské republiky do zahraničí**“ vypracovala samostatně s použitím pramenů, které uvádím v referencích. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně ČZU v Praze a zpřístupněna ke studijním účelům.

Datum.....

Podpis.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi jakýmkoliv způsobem pomohli při zpracování této bakalářské práce. Mé poděkování patří především vedoucímu práce, Ing. Alexandru Kandakovovi, Ph.D, za jeho vedení, konzultace a cenné připomínky při psaní a dokončování práce. Dále všem respondentům za věnovaný čas při dotazníkovém šetření, Člověku v tísní, Edu Moschitzovi a také svým přátelům a rodině za projevenou podporu a vyjádření svého názoru.

Abstrakt

Moldavská republika je nejchudším státem Evropy. Současná ekonomická situace Moldavské republiky má své kořeny již v období Sovětského svazu. Po finanční krizi Ruské federace v roce 1998 se potýká s rozsáhlou migrací obyvatel do zahraničí. Až 80% všech migrantů odjela do zahraničí za prací po roce 1998. V Moldavsku, a v post-sovětských státech celkově, je rozsáhlá pracovní migrace důležitým demografickým jevem, který má podstatný negativní dopad na populační růst, ale také na sociální strukturu společnosti a na další aspekty lidského života. Dle odhadů až čtvrtina aktivního obyvatelstva pracuje v zahraničí. Nejčastěji obyvatelé Moldavské republiky migrují do Ruské federace a Itálie.

V bakalářské práci se snažím shrnout možné příčiny migrace, avšak hlavním cílem bakalářské práce bylo provést analýzu hlavních důvodů migrace moldavských obyvatel do zahraničí a porovnat tyto důvody s předešlými průzkumy. Ve své bakalářské práci se také snažím shrnout hlavní faktory, které jsou klíčové při výběru cílové země migrantů a nastínit kroky, které by měla Moldavská republika v budoucnosti podniknout, proti tomuto trendu.

Klíčová slova: Moldavská republika, migrace, ekonomická situace, sociální situace, chudoba.

Abstract

The Republic of Moldova is the poorest country in Europe. The current economic situation of the Republic of Moldova has its roots in the Soviet Union. After the financial crisis of the Russian Federation in 1998, republic of Moldova faced with emigration of citizens abroad. Up to 80% of all migrants went abroad for a work after 1998. In Moldova and in the post-Soviet states generally, extensive labour migration is an important demographic phenomenon that has a significant negative impact on the population growth, but also on the social structure and other aspects of human life. According to estimates up to a quarter of the active population works abroad. Most residents of the Republic of Moldova migrate to Russia and Italy.

In my thesis I try to summarize the possible causes of migration, but the main aim of my thesis was to analyse the main reasons of migration of Moldovan citizens abroad and to compare these reasons with previous surveys. I also try to summarize the main factors that are important for selecting of destination country of migrants and outline the steps that should be done in the future to prevent large-scale migration from the Republic of Moldova.

Keywords: Republic of Moldova, migration, economic situation, social situation, poverty.

OBSAH

I. ÚVOD.....	1
II. LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	2
2.1. Základní informace	2
2.2. Demografie	3
2.3. Státní zřízení	4
2.4. Ekonomická charakteristika.....	4
2.5. Migrace	5
2.5.1. Vybrané teorie migrace.....	5
2.5.1.1. Sociologická teorie migrace.....	6
2.5.1.2. Socio - ekonomické teorie migrace	6
2.5.1.3. Makro-ekonomická teorie migrace	6
2.5.1.4. Mikro-ekonomická teorie migrace.....	7
2.5.1.5. Geografické teorie migrace.....	7
2.5.1.6. Sjednocené teorie	7
2.5.2. Dělení migrace	8
2.5.3. Důsledky migrace	8
2.6. Příčiny chudoby a migrace	10
2.7. Migrace v Moldavské republice	12
III. CÍLE PRÁCE.....	15
3.1. Hlavní cíl.....	15
3.2. Specifické cíle	15
IV. METODIKA PRÁCE	16
4.1. Oblast dotazníkového šetření.....	16
4.2. Region Orhei.....	16

4.3. Region Ungheni	17
4.4. Časový rámec.....	19
4.5. Data a datové zdroje	20
4.6. Sběr dat	20
4.7. Strukturovaný dotazník.....	20
4.9. Teorie push a pull faktorů.....	21
V. VÝSLEDKY A DISKUSE	22
5.1 Výsledky a diskuse práce - Moldavská republika	22
5.2. Výsledky a diskuse práce - Česká republika	29
VI. ZÁVĚRY PRÁCE A DOPORUČENÍ	35
6.1. Závěry	35
6.2. Doporučení.....	36
VII. POUŽITÁ LITERATURA.....	37
VIII. PŘÍLOHY	47

Seznam zkratek

- UNECE** United Nations Economic Commission for Europe
(Hospodářské komise OSN pro Evropu)
- IOM** International Organization for Migration (Mezinárodní organizace pro migraci)
- HDI** Human Development Index (Index lidského rozvoje)
- CIA** Central Intelligence Agency (Ústřední zpravodajská služba)
- FAO** Food and Agriculture Organization (Organizace pro výživu a zemědělství)
- FAOSTAT** The Statistics Division of the FAO
(Statistická divize Organizace pro výživu a zemědělství)
- NBS** National Bureau of Statistic of the Republic of Moldova
(Národní statistický úřad Moldavské republiky)
- WHO** World Health Organisation (Světová zdravotnická organizace)
- HDP** Hrubý domácí produkt
- UNDP** United Nations Development Programme (Rozvojový program OSN)
- OECD** Organization for Economic Cooperation and Development
(Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj)
- UN** United Nations (OSN Organizace spojených národů)
- MDHS** Moldova Demographic and Health Survey
(Moldavský demografický a zdravotní průzkum)
- EU** Evropská Unie
- SNS** Společenství nezávislých států
- USD** United States dollar (Americký dolar)
- EFT** European Training Foundation (Evropská nadace odborného vzdělávání)
- FoRS** České fórum pro rozvojovou spolupráci
- OSCE** Organization for Security and Cooperation in Europe
(Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě)

Seznam grafů, tabulek a obrázků a zkratk

Seznam grafů:

Graf č. 1: Národnostní složení obyvatelstva vesnice Bulhac

Graf č. 2: Zkušenost s prací v zahraničí

Graf č. 3: Rozhodující kritéria při výběru země

Graf č. 4: Informovanost o možnostech práce a dostupného vzdělání v místě vašeho bydliště

Graf č. 5: Závažnost problému migrace

Graf č. 6: Negativní dopad migrace na moldavskou ekonomiku

Graf č. 7: Vliv migrace na sociální strukturu obyvatelstva

Graf č. 8: Pokus o emigraci

Graf č. 9: Zkušenost s prací v zahraničí

Graf č. 10: Kritéria výběru země

Graf č. 11: Obtížnost sehnání práce v cílové zemi

Graf č. 12: Informovanost o právech v cílové zemi

Graf č. 13: Závažnost problému emigrace

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Množství obyvatel v roce 2012 dle věkových skupin

Tabulka č. 2: Přehled událostí vedoucích k chudobě v Moldavsku

Tabulka č. 3: Vybrané problémy v Moldavské republice

Tabulka č. 4: Stupeň legality pobytu migrantů v zahraničí

Tabulka č. 5: Zaměstnání migrantů v zahraničí dle pohlaví a typu práce

Tabulka č. 6: Národnostní složení obyvatelstva vesnice Boghenii Noi

Tabulka č. 7: Mezinárodní migrace dle pohlaví a cílové země

Tabulka č. 8: Mezinárodní migrace dle pohlaví a cílové země

Tabulka č. 9: Remitence zasílané do Moldavské republiky (USD)

Tabulka č. 10: Pracovní migrace podle cílových států a jednotlivých let

Tabulka č. 11: Push a Pull faktory

Seznam map:

Mapa č. 1: Region Orhei

Mapa č. 2: Region Ungheni

I. ÚVOD

Moldavská republika se potýká s řadou problémů a rozsáhlá migrace patří k jednomu z nich. I přes pozitiva, která migrace přináší, jako jsou remitence a zkušenosti migrantů, které získali při pobytu v zahraničí, migrace negativně ovlivňuje řadu důležitých „aspektů“ lidského života. I přes nejistotu co bude v zahraničí a vědomí, že v Moldavsku zanechají svou rodinu, se spousta obyvatel rozhodne zemi opustit a pracovat v zahraničí.

V Moldavsku, a v post-sovětských státech celkově, je rozsáhlá pracovní migrace důležitým demografickým jevem, který má podstatný negativní dopad na populační růst, ale také na sociální strukturu společnosti (National Scientific and Applied Centre of Preventive Medicine, 2006). V posledních letech roste počet moldavských obyvatel, kteří opustili zemi a vydělávají si na živobytí v zahraničí. Odhaduje se, že až 600 000 Moldavanů pobývá v zahraničí, 340 000 z nich zanechalo rodinu v Moldavské republice a zhruba čtvrtina pracovní síly je v zahraničí (IOM, 2008). V současnosti je Moldavská republika nejchudším státem Evropy a s indexem lidského rozvoje (HDI) 0,660 se řadí na 113. místo z celkového žebříčku států. A právě rozšířená chudoba a nedostatek pracovních příležitostí způsobila odchod mnoha Moldavanů do zahraničí za prací (IOM 2009). Uvádí se, že 80% všech migrantů opustilo zemi po roce 1998, kdy se situace nejchudší země v Evropě ještě zhoršila (Cuc *et al.*, 2005).

Co je důležité při výběru země, do které chtějí migranti vycestovat? Jaké kroky bude třeba podniknout, aby se situace v budoucnu zlepšila? Nejen na tyto otázky se snažím ve své bakalářské práci odpovědět. Téma bakalářské práce jsem si vybrala hned z několika důvodů. O toto téma jsem se začala zajímat po zhlédnutí filmu, a následné diskuzi, který byl promítán v rámci festivalu Jeden svět. Dokumentární film Ilegální máma (Mama Illegal), který pojednává o životě moldavských žen pracujících v zahraničí a snaží se nastínit dopady na jejich rodiny a celkově na situaci Moldavské republiky, ve mně probudil zájem se dozvědět o migraci moldavských obyvatel více.

Dalším důvodem bylo i to, že mě problematika migrace obecně, zajímala již dříve. I v České republice se v běžném životě můžeme setkat s řadou migrantů z různých států, kteří tu ať legálně, či nelegálně pracují a řada z nich nemá stejná práva jako my. Proto se i v rámci dotazníkového šetření, kdy dotazovanými byli právě migranti do České republiky, snažím zjistit, zda vědí, kde se mohou informovat o svých právech, případně kde mohou požádat o pomoc. V souladu s Konceptí patří Moldavsko mezi prioritní partnerské země České republiky s programem spolupráce. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla psát právě o Moldavské republice.

II. LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1. Základní informace

Moldavská republika (oficiálním názvem The Republic of Moldova) se nachází v jihovýchodní Evropě mezi Rumunskem a Ukrajinou. Celková rozloha Moldavské republiky je 33 851 km², jedná se o vnitrozemský stát (CIA, 2012).

Klima je kontinentální s teplými léty a mírnými zimami. 75 % republiky leží v nadmořské výšce menší než 200 metrů (FAO, 2012). Povrch země je převážně kopcovitý, střídající se s hlubokými říčními údolím. Země se skládá ze čtyř geografických oblastí: Severní moldavské pláň, Dněsterské vyvýšeniny, vysočiny Kodry a Volyňsko-podolské vyvýšeniny (UNECE, 2005). Půdy Moldavské republiky jsou velice úrodné, tři čtvrtiny půdy pokrývají černozemě, na kterých se pěstuje obilí, tabák a cukrová řepa. Směrem na jih se kvalita půdy snižuje, lze zde pěstovat hroznové víno a slunečnici. Lužní půdy se nachází v zaplavovaných oblastech. Ve středohoří se nachází hnědé a šedé půdy (Brittanica, 2012). Pokrytí lesy v roce 2010 bylo 11,7 % z celkové rozlohy (World Bank, 2012) s celkovou plochou 381400 ha (FAOSTAT, 2012).

Největšími řekami jsou River a Prut, které protékají celým územím Moldavské republiky, dále pak Raut, Cogilnic, Bic a Botna. Neznámějšími jezery jsou Beleu, Dracale, Rotunda, Fontan a Bic. V Moldavské republice se nachází více než 2200 přírodních pramenů (Oficiální stránky Moldavské republiky, 2011).

Administrativní členění Moldavské republiky je následující: 42 okresů+2 samosprávních města se statutem okresů + Gagauzská autonomní oblast - 1 samosprávních město + Podněstří - 2 samosprávních města (Businessinfo, 2012). Konflikt s Podněstřím dosud nebyl vyřešen a i přesto, že Podněstří nebylo nikdy uznáno interně nebo mezinárodně jako samostatný stát, má v současné době svůj vlastní parlament, prezidenta, ústavu, ekonomický systém a měnu (Roper, 2005, Protsyk, 2006).

V příloze č. 1 je zobrazena státní vlajka. Mapu Moldavské republiky mám zobrazenou v příloze č. 2.

2.2. Demografie

Dle předpokladů žije v Moldavské republice 3,56 milionů obyvatel (NBS, 2012). Moldavská republika zažívá negativní růst populace a to zejména kvůli poklesu porodnosti, ale také kvůli prudkému nárůstu úmrtnosti souvisejícímu s problémy po získání nezávislosti v roce 1991 a dále kvůli rozsáhlé migraci za prací - odhaduje se, že čtvrtina ekonomicky aktivní populace pracuje v zahraničí (WHO, 2012.). Tempo růstu v letech 1993 až 1996 kleslo z 0 % na -0,5 %. Od roku 1997 se tempo růstu dále snížilo a hodnoty se pohybovaly v rozmezí od -0,9 až -1,2 % (Census Bureau, 2012).

Tabulka č. 1: Množství obyvatel v roce 2012 dle věkových skupin

Rok 2012	Celková populace	Městská populace	Venkovská populace
Věk	Obě pohlaví	Obě pohlaví	Obě pohlaví
0-14	577290	205844	371446
15-64	2628642	1148986	1479656
65 a více	353609	130936	22673
Celkem	3559541	1485766	2073775
%			
0-14	16,22	16,85	17,91
15-64	73,85	77,33	71,35
65 a více	9,93	8,81	10,74

Zdroj: NBS, 2012

Naděje na dožití při narození se od roku 1991 do současnosti pohybovala v rozmezí 67 až 69 let, s výjimkou let 1994 až 1997, kdy se naděje na dožití pohybovala v rozmezí 65 a 66 let (Census Bureau, 2012).

Moldavsko je mnohonárodnostní zemí, Moldavané tvoří největší skupinu (64,5%), následují Ukrajinci (13,8%) a Rusové (13%), z nichž většina žije v Podněstří a na západním břehu řeky Dněstr. Ostatní menšinové etnické skupiny zahrnují Gagauz, kteří žijí na jihozápadě země, židovskou menšinu, bulharskou menšinu a mnoho dalších menšin (King, 2000). 98 % věřících je pravoslavných, 1,5 % jsou židovského vyznání a 0,5 % Baptisté a jiné vyznání (CIA, 2012).

V roce 1998 venkovské obyvatelstvo tvořilo 54,63 % celkového složení obyvatelstva. V roce 2007 venkovské obyvatelstvo tvořilo 55,75 % z celkového složení obyvatelstva. Do roku 2011 došlo k procentuálnímu snížení venkovského obyvatelstva na 52,24 % z celkového složení obyvatelstva (FAOSTAT, 2012).

V souladu s ústavou je ústředním jazykem moldavština. V zemi je prakticky rovnoprávně užívána ruština (což můžu z vlastní zkušenosti potvrdit), která však nemá statut druhého oficiálního jazyka. V autonomní oblasti Gagauzsko se užívá i dialekt turečtiny - gagauzština (Businessinfo, 2012).

2.3. Státní zřízení

Moldavská republika je pluralitní demokracií s parlamentním jednokomorovým systémem (101 poslanců), s relativně silnou prezidentskou dimenzí. Podle ústavy z 28. 7. 1994 stojí v čele Moldavské republiky prezident volený parlamentem na 4 roky. Ústavou zaručený autonomní status v rámci Moldavska má od roku 1994 Gagauzsko (Businessinfo, 2012).

2.4. Ekonomická charakteristika

Moldavská republika je na základě databáze Světové banky (World Bank, 2012) státem s nejnižším hrubým domácím produktem (dále jen HDP) na osobu v Evropě a i přes neustálý ekonomický růst je hodnota HDP za rok 2011 na osobu pouze 1967 amerických dolarů. Dle údajů zveřejněných Rozvojovým projektem Organizace spojených národů (UNDP, 2013) je Moldavská republika nejchudším státem Evropy a s indexem lidského rozvoje (HDI) 0,660 se řadí na 113. místo z celkového žebříčku států.

Zaměstnanost v zemědělství byla v roce 2008 nejnižší za posledních 20 let a zemědělství se na HDP podílelo 11 %. Oproti minulosti došlo k velkému poklesu nejen zaměstnanosti, ale i podílu zemědělství na HDP.

Například v roce 1991, kdy se Moldavská republika osamostatnila, se zemědělství podílelo na HDP 43 %. O sedm let později, v roce 1998 (ruská finanční krize) se podílelo zemědělství 34 % (World Bank, 2012).

V roce 2010 se v Moldavské republice nejvíce vyprodukovaly tyto komodity:

kukuřice, cukrová řepa, pšenice, kravské mléko, hrozny, slunečnicová semena, brambory, ječmen, jablka a sójové boby. Nejvíce se importuje do Moldavské republiky pšeničná mouka, brambory, pivo, nealkoholické nápoje a exportuje pšenice, jablka, víno, ječmen a slunečnicová semena. Produkty se dováží zejména z Ukrajiny, Ruské federace, Řecka, Německa a Rumunska

a vyváží se komodity do Ruské federace, Běloruska, Rumunska a na Ukrajinu (FAOSTAT, 2012).

Strukturu průmyslu charakterizují tři komponenty, které se na celkové průmyslové výrobě podílejí takto: zpracovatelský průmysl 81 %, energetika (výroba a distribuce) 17,4 %, těžební průmysl 1,7 %. Naprostá většina zpracovatelského průmyslu souvisí se zemědělskou výrobou a to 76,6 % (Businessinfo, 2012).

2.5. Migrace

V rámci let se vyvinula řada teorií, rozdělení a definic migrace. Já zde uvádím pouze krátký přehled a jednu z definic chápání migrace.

Migrace je proces přechodu buď v rámci mezinárodní hranice, nebo v rámci jednoho státu. Je to pohyb obyvatelstva, který zahrnuje jakýkoliv pohyb osob bez ohledu na jeho délku, složení či příčiny a zahrnuje migraci uprchlíků, vysídlených či vyhnaných osob a ekonomické migranty (IOM, 2004).

2.5.1. Vybrané teorie migrace

Pro porozumění mezinárodní migrace je třeba multidisciplinární, víceúrovňový, celostní pohled (Massey *et al.*, 1993). Dle Borjase (1989) by komplexní migrační model měl umět předpovědět velikost a směr migračních toků, zohlednit vliv migrantů na přijímající ekonomiku a zohlednit asimilační proces migrantů. Dle Massey *et al.* (1993) neexistovala jednotná, koherentní teorie mezinárodní migrace, ale pouze roztržité teorie, které se vyvíjely v izolaci jedna od druhé. Přehled teorií migrace je rozebrán např. v Massey *et al.* (1993), Zlotnik (1998) či Jennissen (2004). Nejstarším konceptem chápání migrace jsou Zákony migrace, které v roce 1885 formuloval Ernest Georg Ravenstein (Ravenstein, 1885), které shrnují zákonitosti migrace na základě pozorování, nejedná se tedy ještě o ucelenou teorii migrace.

Studie migrace se integrovaly do řady různých přístupů z oborů od geografie a ekonomie, k sociologii a politické vědy (Boswell a Mueser, 2008).

Rozdělení teorie migrace na základě prací Zlotnik (1998) a Bijaka (2006) se popisuje v následujících podkapitolách.

2.5.1.1. Sociologická teorie migrace

Stouffer (1940) uvedl předpoklad, že počet osob cestujících na určitou vzdálenost je přímo úměrný počtu příležitostí uplatnit se - tzv. teorie zasahujících příležitostí (Intervening opportunities). Dle Leea (1966) teorie push-pull faktorů může migrace nastat jako následek působení push faktorů (vypuzujících z dané oblasti) a pull faktorů (přitahujících do dané oblasti) a z převládajícího faktoru lze do určité míry charakterizovat migraci obyvatelstva. Taylor (1986) uvádí, že velmi důležitým faktorem je přítomnost interpersonální sítě v hostitelské zemi. Neformální sítě mají podobu příbuzenských vazeb nebo vazeb uvnitř určité komunity. Díky těmto sítím dochází ke zmírnění nákladů a rizik (Massey *et al.*, 1993). Teorie sítí byla více zobecněna v rámci teorie nadnárodních společenských prostorů (Priess, 1999, Faist, 2000).

2.5.1.2. Socio - ekonomické teorie migrace

Institucionální teorie migrace, jejímiž zakladateli je Massey *et al.* (1993), se týká jak pravidelných, tak nepravidelných populačních toků; instituce mají důležitou roli při podpoře procesu migrace. Tato teorie tvoří přechod mezi sociologickými a ekonomickými teoriemi. Teorie kumulativních příčinných souvislostí byla definovaná Masseyem (1990) a je založena na návrhu, že migrace je evoluční proces, který přispívá k sociálně-ekonomické a institucionální změně jak v místě původu, tak určení a to pomocí mechanismů zpětné vazby. Představitelé teorie světových systémů berou migraci z globálního hlediska, tato teorie zdůrazňuje, že interakce mezi společnostmi (mezinárodní obchod) jsou důležitým faktorem sociální změny ve společnosti (Chase-Dunn a Hall, 1994). Zakladatelem této teorie byl Wallerstein (1974).

Ekonomické teorie migrace, stejně jako všechny ekonomické teorie obecně, postupují podle makro nebo mikro úrovně perspektivy (Bijak, 2006).

2.5.1.3. Makro-ekonomická teorie migrace

Neoklasická makro teorie je pravděpodobně nejstarší a nejznámější teorií mezinárodní migrace (Massey *et al.*, 1993). Tato teorie byla původně vyvinuta na vysvětlení migrace v procesu hospodářského vývoje (Lewis, 1954; Ranis a Fei, 1961, Harris a Todaro, 1970; Todaro, 1976). Massey *et al.* (1993) dále uvádí, že migrace až do vyrovnání nerovnovážného stavu směřuje ze zemí méně vyspělých, kde je přebytek pracovních sil a nízké platy, do zemí vyspělých s nedostatkem pracovních sil a s vysokými platy. Tento přístup je značně zjednodušující a nevystihuje například jev zpětné migrace či populační toky bez rozdílu mezd

v daných oblastech (Stark, 2003). Jennissen (2004) poukazuje na existenci keynesiánského pohledu na migraci vyvolané změnou na trhu směrem k ekonomické rovnováze prostřednictvím odstraňováním rozdílů v nezaměstnanosti - nikoliv mzdy (Hart, 1975). Piore (1979) vytvořil teorii dvojího trhu, podle níž je migrace determinována poptávkou po migrantech v cílové zemi a hlavní příčina migrace vychází ze strukturálních potřeb přijímací ekonomiky, která řeší nedostatek pracovní síly ve vybraných sektorech.

2.5.1.4. Mikro-ekonomická teorie migrace

Tato teorie zahrnuje individuální úroveň rozhodnutí migrace a je vysvětlena například v neoklasické mikroekonomické teorii migrace. Sjaastad (1962) definoval migraci jako formu získávání prospěchů z investic do lidského kapitálu dle racionální analýzy nákladů a přínosů. Zobecněním mikro-ekonomického rámce rozhodování je koncepce Očekávaných hodnot DeJonga a Fawcetta (1981) předložena Faistem (2000). Dle Starka a Blooma (1985) a Starka a Taylora (1989) je rozhodnutí, zda migrovat spíše na domácnosti než na jedinci, k rozhodování tedy dochází v rámci větších sociálních jednotek. Také dle Mincera (1978) není rozhodnutí, zda migrovat na jedinci, ale v rámci rodin.

2.5.1.5. Geografické teorie migrace

V rámci geografie jsou teorie migrace zaměřené na vysvětlení role vzdálenosti při vysvětlování prostorového pohybu (Bijak, 2006). Mezi nejstarší migrační modely patří gravitační modely, které jsou matematickým vyjádřením intenzity migrace (Stewart, 1941; Zipf, 1946; Isard, 1960). Dále zde byly další pokusy použití více pokročilých matematických nástrojů s cílem najít vzory prostorových interakcí a byly vytvořeny teorie entropie a koncepce katastrofy a bifurkační teorie (Wilson, 1981). Další teorií spadající ke geografickým teoriím migrace byla teorie přechodu z mobility (Zelinsky, 1971), která byla navržena jako komplexní rámec popisující lidskou mobilitu (Bijak, 2006).

2.5.1.6. Sjedenocené teorie

Kromě jednotlivých specifických teorií migrací bylo několik pokusů navrhnout jednotné vysvětlení migrace obyvatelstva. Mezi tyto teorie patří teorie systémů, kterou definoval Kritz *et al.* (1992) v návaznosti na Mabogunje (1970) a Zlotnik (1998) a multidisciplinární teorie Masseye (2002).

2.5.2. Dělení migrace

Dle statistiky OECD (2012) a doporučení OSN (1998) lze migranty rozdělit do čtyř skupin. A to na dlouhodobé migranty, krátkodobé migranty, rezidenty vracející se v čí po období práce v zahraničí a kočovníky. Migraci můžeme také klasifikovat podle čtyř kritérií a to na: vnitřní oproti mezinárodní, dočasnou oproti trvalé, nucenou oproti dobrovolné, legální oproti nelegální (Bailey, 2001; Castles a Miller, 2003). Petersenovo (1970) členění migrace na primitivní, vynucenou, násilnou, dobrovolnou a masovou, jak uvádí Drbohlav a Uherek (2007), může jen stěží pokrýt rozmanitost migrace, kterou v praxi zaznamenáváme. Dle Drbohlava a Uherka například Demuth (2000) dobrovolnou migraci dále dělí na migraci *pracovní* a *řetězovou* (tzn. za účelem sloučení rodiny), *neimigrační* migraci (dočasná za účelem studia či výzkumu) a *inovační* (za účelem zlepšení životních podmínek). Drbohlav a Uherek (2007) také zmiňují, že Demuth násilnou migraci dělí na migraci zapříčiněnou mezilidskými vztahy a je dále členěna na migraci způsobenou porušováním lidských práv nebo jako důsledek občanských válek (Demuth, 2000).

Podle definice Spojených národu (1998):

Dlouhodobý migrant je osoba, která se přestěhuje do jiné země než je jeho obvyklé bydliště po dobu alespoň jednoho roku, tak, že se jeho nové bydliště stane obvyklým bydlištěm.

Krátkodobý migrant je osoba, která se přestěhuje do jiné země než je jeho obvyklé bydliště po dobu alespoň tří měsíců, ale méně než na jeden rok s výjimkou případů, kdy migrace je za účelem rekreace, dovolené, návštěv u přátel a příbuzných, služebních cest, léčebným účelem nebo účelem náboženských poutí (UN, 1998).

2.5.3. Důsledky migrace

Migrace je rozhodnutí, které má vliv na blahobyt domácnosti, domácí komunitu a nakonec i na celou ekonomiku různými způsoby (Azam a Gubert, 2006). Remitence se podílí na zvýšení příjmů a snížení chudoby (zvýšení příjmů z převodu), vedou ke zlepšení zdraví a vzdělání, výživy, podporují hospodářský rozvoj. Negativem jsou náklady na integraci migrantů a na poskytování sociálních služeb, fakt že migrace je stresujícím faktorem pro migranty a jejich rodiny, Brain- drain neboli odliv mozků, což vede ke ztrátě veřejných prostředků investovaných do vzdělávání. Pozitivem je přenos informací a obchodních vazeb (prostřednictvím diaspory a

vracejících se migrantů) a obsazení pracovních míst, o které místní lidé nemají takový zájem – například péče o starší osoby (World Bank, 2012).

2.6. Příčiny chudoby a migrace

Rozšířená chudoba a nedostatek pracovních příležitostí způsobila odchod mnoha Moldavanů do zahraničí za prací (IOM, 2009). Proto zde uvádím příčiny chudoby, které významně přispěly k masové migraci moldavských obyvatel do zahraničí a události, které ovlivnili zemědělskou produkci, která se významně podílí na HDP Moldavské republiky.

Tabulka č. 2: Přehled událostí vedoucích k chudobě v Moldavsku

Rok	Událost	Stručný popis	Důsledky
1991	Rozpad SSSR vznik Moldavské republiky	Hluboká ekonomická recese	Obrovská inflace Nezaměstnanost
1992	Ozbrojený konflikt s Podněstřím	Konflikt mezi Podněsterskými orgány a ústřední vládou vedl k ozbrojenému konfliktu	několik set mrtvých, více než 100 000 uprchlíků
1994	Záplavy	Rozsáhlé záplavy a následné škody	Škody na soukromém majetku, půdě a zemědělských plodinách, 47 mrtvých
1996	Přerušení dodávky plynu Gazprom	Forma ruského nátlaku	Zvýšení cen plynu. Záměrem bylo odsouhlasení přítomnosti ruských jednotek v Podněstří
1998	Ruská finanční krize	Kvůli velké závislosti Moldavské republiky na Rusku (dodávky plynu, vývoz zboží do RF, pracovní migrace a s tím spojené remitence)	Výrazný propad moldavské ekonomiky, zhoršení chudoby, migrace moldavských obyvatel
2000	Extrémní mrazy	Ledová bouře s dlouhodobými teplotami až -25 stupňů	Zničení tisíce hektarů zemědělské půdy
2001	Předčasné volby- Komunistická strana se dostala k moci	Strana moldavských komunistů (PCRM) se po předčasných volbách dostala k moci	Větší příklon k Ruské federaci
2005	Zdvojnásobení cen zemního plynu	Zdvojnásobení ceny z Ruska dodávaného zemního plynu	Zdvojnásobení cen ze 69,- USD/1000 m ³ na 120,- USD/1000 m ³
2006	Zablokování dovozu	Ruská federace zablokovala dovoz mold. masa, ovoce a zeleniny, prudce zvýšila cenu ropy	Ovlivnění vývozu (většina komodit byla vyvážena do Ruské federace)
2006	Embargo na dovoz vína do Ruské federace	Několikaleté embargo na dovoz vína do Ruska (až 80 % produkce dříve na Ruské trhy)	Orientace na EU a na ČLR
2007	Extrémní sucho	Dlouhodobá letní sucha a nedostatek vody	Výrazně menší úroda, prodání zemědělských strojů
2008	Světová finanční krize	Opožděné přijetí protikrizových opatření	Pokles HDP Nízké hodnoty investic
2009	Rozsáhlé záplavy	Záplavy na řece Dněstr a Prut	Škody na soukromém majetku a zemědělských plodinách
2009/2010	Zrušení embarga na dovoz vína	Povolení vývozu vína do Ruské federace	I přes zrušení vývoz nedosáhl takové úrovně jako předtím (orientace i na jiné státy)
2009/2010	Politická nestabilita	3x parlamentní volby 1x celonárodní ústavní referendum	Demonstrace
2010	Rozsáhlé záplavy	Záplavy na řece Dněstr a Prut	Škody na soukromém majetku a zemědělských plodinách

Zdroje: Businessinfo, 2012, FoRS, bez data, UN, 2008, OSCE, 2013, ReliefWeb, 2012

Pro lepší představu, jak se události vedoucí k chudobě, které mám uvedené v rámci literární rešerše, mohly podílet na míře chudoby a míře migrace obyvatel Moldavské republiky, v příloze uvádím několik tabulek, kde jsou znázorněny dopady vybraných událostí na chudobu a na ekonomiku Moldavské republiky.

Tabulka uvedená v příloze č. 5 znázorňuje dopad embarga na export vína do zahraničí. Vývoz vína v roce 2007 byl více jak 2x nižší než v předchozím roce, nicméně pokles vývozu může souviset i extrémním suchem v tomto roce. Také z map, které mám zobrazeny v příloze č. 3 a č. 4, vyplývá, že export plodin v roce 2007 byl odlišný. Grafy (viz příloha č. 6, č. 7 a č. 8) znázorňují dopad jednotlivých událostí v letech 1992, 1998, 2006 na produkci a export plodin. Na mapách, které mám zobrazeny v příloze č. 9, a č. 13 jsou znázorněny události: povodně 2010 a extrémní sucho 2007 a jsou zde vyznačeny regiony, ve kterých proběhlo dotazníkové šetření. V tabulkách (viz příloha č. 10, č. 11 a č. 12) je vyznačen dopad extrémního sucha v roce 2007 na produkci a vývoz vybraných plodin (pšenice a kukuřice). Graf uvedený v příloze č. 14 znázorňuje dopad jednotlivých událostí (1992,1998,2008) na růst HDP. Tabulky (viz příloha č. 15 a č. 16) znázorňují dopad ruské finanční krize a světové krize na absolutní a extrémní míru chudoby. Chudoba se v roce 1999 citelně zvýšila. 80% všech migrantů opustilo zemi po roce 1998, kdy se situace nejchudší země v Evropě zhoršila (Cuc *et al.*, 2005). V tabulkách, které mám v příloze č. 17 a č. 18, je znázorněn vliv rozpadu SSSR a ruské finanční krize na míru inflace. Jak si můžeme povšimnout, obě tyto události značně ovlivnily míru inflace. Na mapě (viz příloha č. 19) je znázorněn hrubý národní důchod na obyvatele v rámci evropského kontinentu.

Tabulka č. 3: Vybrané problémy v Moldavské republice

Geografické faktory		
Vnitrozemský stát Nedostatek energetických zdrojů (závislost na exportu)		
Zemědělství	Životní prostředí	Ekonomická situace
Špatný přístup na evr. a svět. trhy Nedostatek skladovacích kapacit Omezený přístup k úvěrům Nízké investice Zastaralá technika Osevní postup: Nestřídání plodin na půdě	Degradace půdy-eroze Kontaminace půdy-pesticidy Kontaminace vod-dusičnany Ropná kontaminace (Iargara) Mikrobiální kontaminace vod Extrémní počasí-snížení výnosu	Nezaměstnanost Inflace Hospodářská recese – 1991,1998,2008 Vliv zemědělství/remitencí na HDP Špatná infrastruktura
Politická situace	Migrace	Sociální situace
Korupce Nestabilní vláda Konflikt s Podněstřím	Remitence Negativní populační růst Změna sociální struktury Brain- drain	Zdravotní péče Dětská úmrtnost Populační růst (záporný) „Sociální sirotci“ Péče o seniory

Zdroj: Rethink Moldova, 2010, Člověk v tísní, 2013, ReliefWeb, 2012

2.7. Migrace v Moldavské republice

Od roku 1998 se počet obyvatel neustále snižuje (Biroul National de Statistica, 2012) a (World Bank, 2012). V roce 2005 migranti tvořili 16,8 % z celkové populace (World Bank, 2008). V polovině roku 2006 přibližně jedna čtvrtina ekonomicky aktivního obyvatelstva Moldavska pracovala v zahraničí (Lücke, Mahmoud, Pinger, 2007). V roce 2010 byl celkový počet migrantů 770 300 (World Bank, 2011).

Dnes můžeme identifikovat tři vlny masové migrace (World Bank, 2010). První masová migrace byla motivována ekonomicky a má obchodní charakter (nákup zboží na zahraničním trhu a prodej na trhu moldavském). Nicméně zavedením vízového režimu, spolu s komplikovanějšími celními kontrolami a vyrovnáním cen v post-komunistických státech, se obchodní migrace stala méně výhodnou pro jednotlivé migranty. V důsledku toho byla obchodní migrace postupně nahrazena pracovní migrací (Mosneaga, 2009). Finanční a hospodářská krize Ruské federace v roce 1998 spustila druhou masovou vlnu migrace z Moldavska. Tato vlna migrace byla reakcí

na akutní chudobu. Dnes je migrace Moldavských obyvatel spíše reakcí na příležitosti na zahraničním pracovním trhu (Eskola, 2007).

Z Moldavského demografického a zdravotního průzkumu (MDHS), který byl proveden Ministerstvem zdravotnictví, vyplývá, že mírně vyšší podíl migrantů tvořili v roce 2005 muži (52% ve srovnání s ženami s 48 %). Nejběžnějším věkem pro migraci pro obě pohlaví byl věk 20 až 24 let (což představuje zhruba jednu čtvrtinu všech migrantů). 42 % migrantů opustilo své děti. Více než čtvrtina mužů a žen žijících v zahraničí zanechali za sebou manžela/manželku v domovské zemi. (National Scientific and Applied Centre of Preventive Medicine, 2006).

Pravděpodobnost migrace se výrazně zvyšuje, pokud má domácnost s migrací zkušenosti nebo mnoho lidí z obce migrovalo (Goerlich a Trebesch, 2008). Z průzkumu Pinger (2010) a Borodak a Piracha (2010) vyplývá, že u migrantů, kteří bydleli v městských domácnostech nebo mají vyšší vzdělání je větší pravděpodobnost trvalé migrace. Odhaduje se, že třetina migrantů jsou vysoce kvalifikovaní absolventi vysokých škol, kteří nenašli v domovské zemi uplatnění (Pantiru *et al.*, 2007). Migrantům s legálním pobytem v zahraničí se zvýší pracovní příležitosti a mzdy, které si vydělávají v zahraničí, jsou pro ně pobídkou k trvalému pobytu (Dustmann, 2003). I dle Pinger (2010) a Borodak a Piracha (2010) trvalá migrace je pravděpodobnější u migrantů s legálním pobytem v hostitelské zemi - Borodak a Piracha (2010) uvádí, že migranti, kteří ilegálně pobývají v hostitelské zemi, mají tendenci se vrátit do domovské země. Tabulka (viz příloha č. 20) znázorňuje, kolik procent migrantů má legální pobyt v daných cílových zemích. Z tabulky vyplývá, že nejvíce migrantů pobývá legálně v Portugalsku, nejméně v Turecku. Tabulka, kterou mám uvedenou v příloze č. 21, znázorňuje míru legality dle jednotlivých zaměstnání migrantů. Nejvíce migrantů pracuje legálně v zemědělství, nejméně naopak při obchodních aktivitách.

Tabulka č. 4: Stupeň legality pobytu migrantů v zahraničí

Stupeň legality	%
5 Plná legalita	36,2
4 Nelegální vstup, ale legální ubytování a práce	13,6
3 Legální vstup, legální ubytování, ale nelegální práce	14,3
2 Legální vstup, ale nelegální ubytování a práce	20,8
1 Nelegální vstup, ubytování a práce	15,1

Zdroj: Ghencea a Gudumac, 2004

Hlavními sektory zaměstnání moldavských migrantů v zahraničí jsou stavebnictví (51.6%), doprava (10,8%), péče a úklid (7,8%), obchod (11,6%), služby (21,4%), průmysl a hornictví (5,5%) a zemědělství (3,9%) (Lücke, Mahmoud, Pinger, 2007).

Tabulka č. 5: Zaměstnání migrantů v zahraničí dle pohlaví a typu práce

Zaměstnání migrantů	Pohlaví		%
	Muži	Ženy	
	%	%	
Stavby, opravy	95	5	30,9
Péče o děti, sociální asistent	4	96	31,3
Obchodní aktivity	36,4	63,6	10,8
Dělníci, lehká těžká výroba	68,6	31,4	9,8
Technické a mechanické služby	95,6	4,4	6,3
Zemědělské práce	75	25	4,5
Ostatní	60,9	39,1	6,4
Celkem	54,5	45,5	100

Zdroj: Ghencea a Gudumac, 2004

III. CÍLE PRÁCE

3.1. Hlavní cíl

Hlavním cílem bakalářské práce je posouzení důvodů masové migrace obyvatel Moldavské republiky do zahraničí pomocí dotazníkového šetření v Moldavské a České republice a následná komparace s předešlými průzkumy, které byly v Moldavské republice provedeny.

3.2. Specifické cíle

- a) Pomocí rešeršní analýzy dostupných zdrojů shrnout zásadní události a nastínit hlavní příčiny, které vedly k masové migraci moldavských obyvatel.
- b) Pomocí rešeršní analýzy dostupných zdrojů uvést krátký přehled teorií migrace a tím poukázat na problematičnost vnímání migrace.
- c) Pomocí dotazníkového šetření provést analýzu faktorů (tzv. pull faktory), které ovlivňují migranty při výběru cílové země.
- d) Pomocí dotazníkového šetření provést analýzu názoru místních obyvatel Moldavska, dále migrantů a studentů žijících v České republice, co je třeba podniknout v budoucnosti, aby se množství migrantů snížilo.

IV. METODIKA PRÁCE

4.1. Oblast dotazníkového šetření

Kvalita života ve venkovských oblastech v průběhu posledního desetiletí neustále upadala. Nedostatek pracovních příležitostí a neschopnost uplatnit se na místním trhu práce tak způsobuje obrovskou migraci obyvatel v produktivním věku za prací do zahraničí, což má závažné sociální dopady. Studie Světové banky sice ukazují, že chudoba v Moldavsku mezi lety 1999 a 2005 citelně poklesla, tento pokles se však týká především větších měst. (FoRS, bez data). Z tohoto důvodu jsem se při dotazníkovém šetření v Moldavské republice zaměřila na dva regiony a v rámci nich na dvě vesnice.

První z oblastí, kde proběhlo dotazníkové šetření, je region Ungheni v západní oblasti Moldavské republiky. V tomto regionu byly vybrány dvě vesnice a to Bogenii Noi a vesnice Bulhac. Druhým regionem byl region v centrální oblasti Moldavské republiky Orhei a v rámci tohoto regionu vesnice Noroceni a Crihana.

Při dotazníkovém šetření v České republice bylo klíčové, zda má dotyčný respondent pocházející z Moldavské republiky zkušenost s prací či studiem v zahraničí.

4.2. Region Orhei

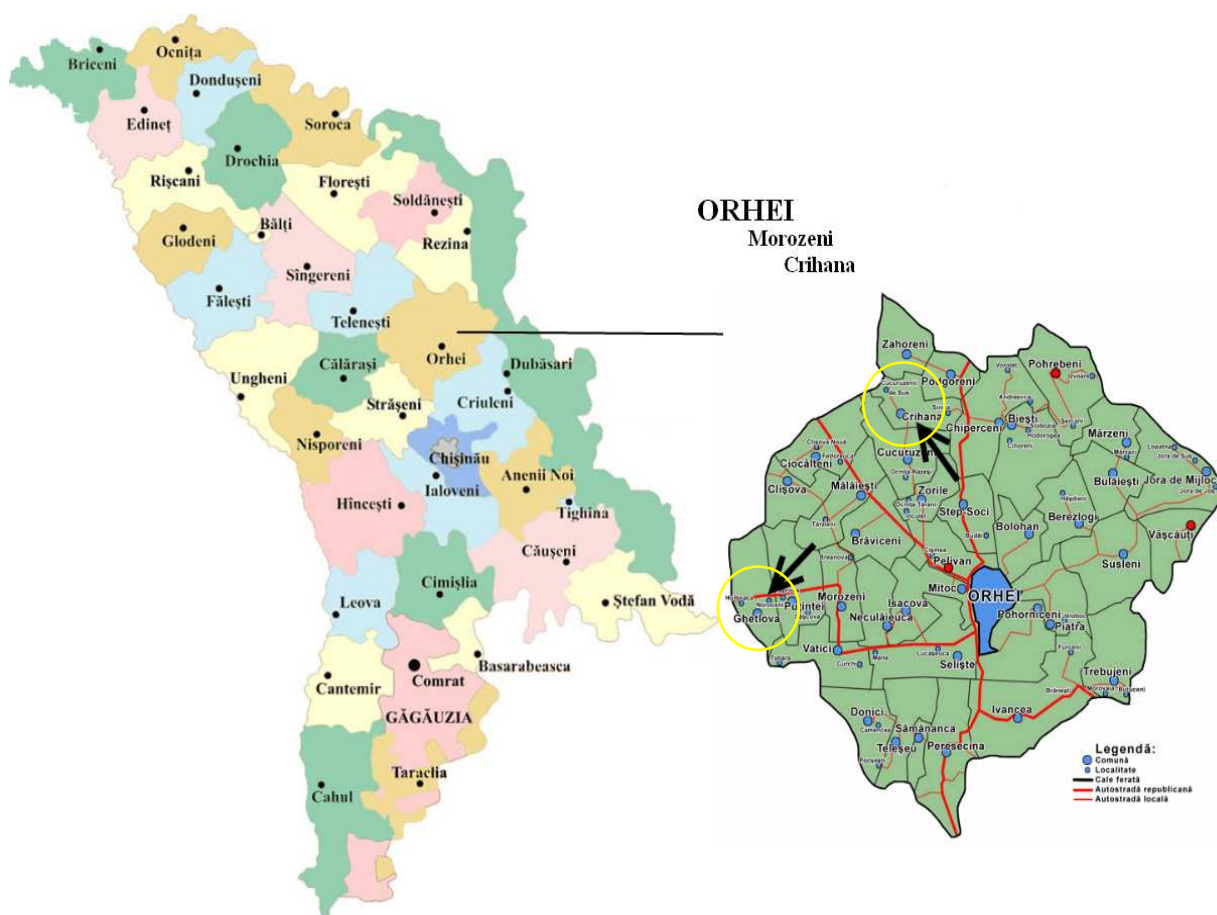
Region Orhei se nachází v centrálním Moldavsku 40 km na severo-východ od hlavního města Kišiněv. Na severu hraničí s regionem Rezina, na východní hranici se nachází řeka Dněstr na jihu hraničí s Criuleni a severo-východně s Telenesti a Calarasi. Celková plocha regionu činí 122,83 km². Z toho 58 223 ha tvoří orné půdy, 24 677 ha lesy, 13 570 pastviny a 3 412 ha voda. Okres s 116 300 obyvateli má hustotu osídlení asi 100 obyvatel na km². 90 600 obyvatel žije na venkově, 25 700 ve městě (Primaria, 2012).

Vesnice Noroceni se nachází v okrese Orhei v nadmořské výšce 89 m nad mořem. Administrativně spadá Noroceni pod obec Ghetlova. Starostou obce je Oleg Stavila. Přímá vzdálenost od města Orhei je 34 km a od hlavního města 52 km. Dle sčítání lidu v roce 2004 žije

ve vesnici celkem 524 obyvatel – z toho 256 mužů a 268 žen. Dle národnostního složení je z 99,81 % moldavské národnosti (Localitati din Republica Moldova, 2013).

Vesnice Crihana se nachází v regionu Orhei v nadmořské výšce 122 metrů nad mořem. Vesnice Crihana administrativně spadá pod obec Crihana . Starostou je Victor Turcan. Přímá vzdálenost od města Orhei je 18 km a od hlavního města 52 km. Podle sčítání lidu v roce 2004 byla celková populace 575 osob- 282 mužů a 293 žen. 99,2 % má moldavskou národnost (Localitati din Republica Moldova, 2013).

Mapa č. 1: Region Orhei

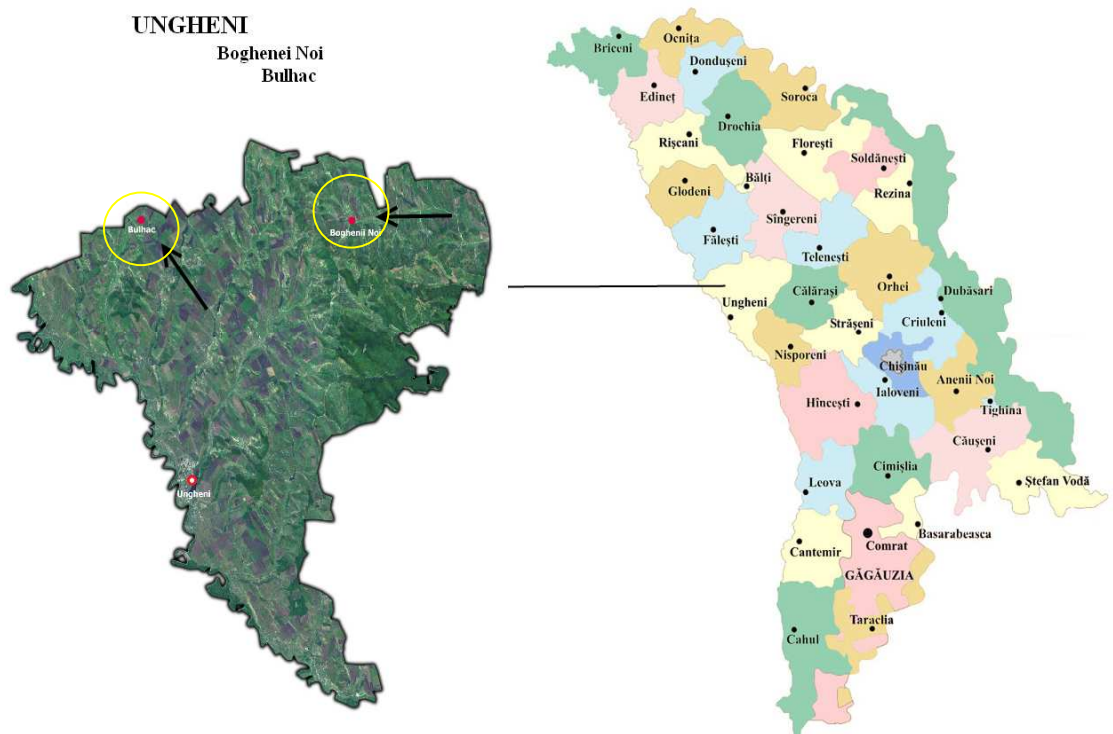
Zdroj : Vlastní zpracování, 2012

4.3. Region Ungheni

Ungheni se nachází centrální části Moldavské republiky a sousedí s okresy Nisporeni, Calarasi, Telenesti, Singerei a Falesti. Na západě se nachází řeka Prut, která je hranicí mezi Rumunskem a Moldavskem a od roku 2007 region Ungheni hraničí s Evropskou unií. Celková plocha okresu

je 108 300 ha, z toho: 49 900 ha náleží zemědělské půdě, 28 800 ha lesům a jiným lesním pozemkům, 4 700 ha vodním zdrojům. V Ungheni dle sčítání lidu v roce 2004 žije 110 500 obyvatel, průměrná hustota osídlení je 102 osob na km² (Primaria, 2012). Obyvatel v produktivním věku je 61,8%. Průměrný věk obyvatel je 34,3 let: muži - 32,7 let, ženy - 35,9 let. Aktivity v zemědělství jsou zaměřeny na pěstování obilovin, zeleniny, ovoce, vinné révy a na chov dobytku, prasat a drůbeže. Na území se nachází velice kvalitní půda (Primaria, 2012).

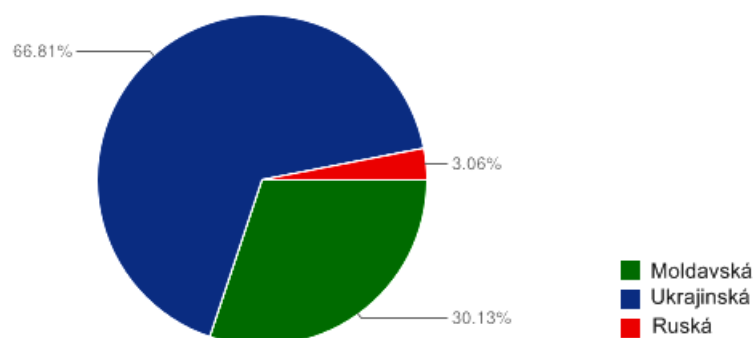
Mapa č. 2: Region Ungheni

Zdroj: Vlastní zpracování, 2012

Vesnice Bulhac se nachází v regionu Ungheni v nadmořské výšce 69 m nad mořem. Administrativně spadá pod obec Cioropcani. Starostou je Iuri Robulet. Přímá vzdálenost od města Ungheni je 23 km a od hlavního města Kišinev 131 km. Dle sčítání lidu v roce 2004 zde žije celkem 229 obyvatel- 110 mužů a 119 žen. Nejvíce obyvatel pochází z Ukrajiny. Grafické znázornění národnostního složení vesnice (Localitati din Republica Moldova, 2013).

Graf č. 1 : Národnostní složení obyvatelstva vesnice Bulhac

Zdroj: NBS,2004

Vesnice Boghenii Noi se nachází v regionu Ungheni v nadmořské výšce 116 metrů nad mořem. Vesnice Boghenii Noi spadá pod obec Boghenii Noi. Starostou vesnice je Gheorge Filipovic. Přímá vzdálenost od města Ungheni je 32 km a od hlavního města 102 km. Dle sčítání lidu v roce 2004 ve vesnici žije 585 obyvatel- z toho 283 mužů a 302 žen. Nejvíce obyvatel má moldavskou národnost (Localitati din Republica Moldova, 2013).

Tabulka č. 6 : Národnostní složení obyvatelstva vesnice Boghenii Noi

Státní příslušnost	Počet obyvatel	% populace
Moldavská/rumunská	498	85,13
Ukrajinská	83	14,19
Ruská	2	0,34
Bulharská	1	0,17
Jiná	1	0,17

Zdroj: NBS,2004

4.4. Časový rámec

Celkový čas na přípravu a sběr dat v Moldavské republice byl měsíc a půl, před tím proběhla teoretická příprava pro sběr dat, která začala v červnu 2012. Výběr nejvhodnějších oblastí pro sběr dat byl proveden také v průběhu června 2012. Dokončení dotazníků bylo provedeno po pilotním testování cizinců žijících v České republice. Návštěva vybraných oblastí proběhla na

přelomu července a srpna 2012 a během této návštěvy bylo realizováno dotazníkové šetření. Následný překlad a vyhodnocení dotazníkového šetření proběhlo na přelomu prosince 2012 a ledna 2013.

Celkový čas na přípravu a sběr dat v České republice byl celkem dva měsíce. Struktura dotazníku byla velice obdobná jako u dotazníků v Moldavské republice, časově náročnější zde byla realizace dotazníkového šetření, které proběhlo v lednu a únoru 2013. Následný překlad a vyhodnocení dotazníkového šetření proběhlo v březnu 2013.

4.5. Data a datové zdroje

Během zpracování bakalářské práce byly použity dva typy dat a to data primární a sekundární. Primárními daty byly pro mě výsledky mého dotazníkového šetření, které byly osobně nashromážděny na přelomu července a srpna 2012 od náhodných respondentů ve vybraných vesnicích a také výsledky dotazníkového šetření z České republiky. Sekundárními daty byly pro mě články, knihy, dokumenty a statistické a jiné databáze, pomocí kterých jsem se snažila shrnout základní údaje, nastínit současnou situaci migrace a chudoby Moldavské republiky a uvést krátký přehled teorií migrace.

4.6. Sběr dat

Pro sběr dat v České a Moldavské republice byl vytvořen strukturovaný dotazník (viz příloha č. 24 a č. 25), ve kterém byly jak otevřené, tak uzavřené otázky, za pomoci kterých jsem zjišťovala důvod masové migrace moldavských obyvatel, preferenci cílových zemí a jejich doporučení, jak by se dala situace v budoucnosti zlepšit. Pro dotazníkové šetření byl zvolen kvalitativně-kvantitativní typ dotazníků a celkový počet respondentů byl 64. Jak v České republice, tak i v Moldavské republice dotazník zodpovědělo 32 respondentů. V Moldavské republice byly obě oblasti, region Orhei a Ungneni dále rozděleny do dvou vesnic, kde proběhlo dotazníkové šetření a v rámci každé vesnice bylo dotazováno 8 respondentů.

4.7. Strukturovaný dotazník

Strukturované dotazníky byly vybrány jako hlavní nástroj pro sběr dat a jako nejjednodušší

a nejvhodnější metoda při ověřování předešlých průzkumů migrantů, které v Moldavské republice proběhly.

Byly vytvořeny dva strukturované dotazníky. Dotazníky byly připraveny v angličtině, ruštině a češtině pro sběr dat v České republice a v ruštině a rumunštině pro sběr dat v Moldavské republice. Při sběru dat v Moldavské republice jsem měla k dispozici místního obyvatele, který mi pomohl s rusko/rumunsko-českým překladem v průběhu sběru dat a především v rámci diskuse s místními obyvateli vesnic. V dotazníku pro Moldavskou republiku bylo celkem 21 otázek. V dotazníku vytvořeném pro Českou republiku 19 otázek. Příklad dotazníku jak pro Moldavskou republiku, tak pro Českou republiku viz příloha č. 24 a č. 25.

4.8. Analýza dat

Všechny získané údaje od 64 respondentů byly přepsány do webové aplikace freeonlinesurveys.com, která umožňovala částečné vyhodnocení dotazníků a shrnutí otevřených otázek do jednoho souboru, uzavřené otázky byly zpracovány pomocí grafů v aplikaci Microsoft Office Excel.

4.9. Teorie push a pull faktorů

Pro zjištění důvodů, ovlivňujících rozhodovací proces občanů Moldavské republiky zda migrovat či nikoliv, byla použita metoda push a pull faktorů, určující existující síly, které člověka z území kde žije, vypuzují (push) a naopak přitahují (pull) do míst, kam směřuje (Uherek, 2005).

Ekonomická nestabilita, změna životních standardů, rychlý demografický růst, válečné, náboženské a národnostní střety, zhoršování kvality životního prostředí jsou označovány jako takzvané „push“ faktory. Naopak „pull“ faktory jsou například politická stabilita, ekonomická prosperita, vysoká kvalita života, svoboda a možnost seberealizace. (Uherek, 2005).

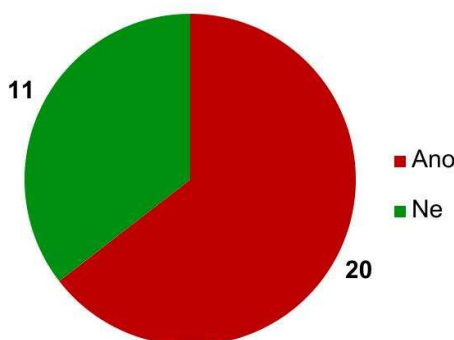
V. VÝSLEDKY A DISKUSE

5.1 Výsledky a diskuse práce - Moldavská republika

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo **32 respondentů**. Aritmetický průměr stáří respondentů je 35,1 let, nejmladšímu respondentovi bylo v době průzkumu 19 let, nejstaršímu 58 let.

Z grafického znázornění otázky (graf č. 2), zda respondenti nebo někdo z jejich příbuzných má osobní zkušenost s prací v zahraničí vyplývá, že 64,52 % z dotázaných tuto zkušenost má, zbylých 35,48 % dotázaných respondentů nikoliv.

Graf č. 2: Zkušenost s prací v zahraničí

Na začátku 90. let 20. století byl hlavním cílem moldavských migrantů Izrael, v menším rozsahu pak Německo a Spojené státy. Ke konci 90. let 20. století se cílem migrace staly SNS, především Ruská federace a Ukrajina, dále pak západní Evropa a velký příliv migrantů byl také do Itálie (IOM, 2008). V roce 2005 moldavské obyvatelstvo migrovalo nejvíce do/na Ruska, Ukrajinu, Rumunsku, USA, Izraele, Německa, Kazachstánu, Itálie, Řecka a Španělska (World Bank, 2008). V roce 2010 byly cílem moldavských migrantů tyto země: Rusko, Ukrajina, Itálie, Rumunsko, USA, Izrael, Španělsko, Německo, Kazachstán a Řecko (World Bank, 2011).

Z cílových zemí bylo nejčastěji při dotazníkovém šetření v Moldavské republice zmíněno **Rusko**-7 respondentů z 21 uvedlo, že má zkušenost s prací v Rusku, průměrná délka pobytu byla u této cílové země 5 let, kdy nejkratší doba délky pobytu v cílové zemi byla 2 roky, nejdelší 9 let. Na druhém místě byla zmiňována **Itálie**, kterou zmínilo 5 respondentů, u níž byla průměrná

délka pobytu také 4,25 let. 3 respondenti také uvedli, že mají zkušenost s prací v **Rumunsku**, kde byla průměrná délka pobytu 3 roky. Zbylí respondenti mají zkušenost s prací v Kazachstánu (6 let), České republice (4 roky a 1,5 roku), Lotyšsku (5 let), Spojeném království (6 let), na Ukrajině (8 let), Slovinsku (3 roky) a Německu (4 roky) a Turecku (1 rok). **Z dotazníkového šetření z Moldavské republiky se tak tento trend (i přes malý počet respondentů) potvrdil, dotazovaní nejčastěji jako cílovou zemi zmiňovali Rusko, Itálii a Rumunsko.**

Z dřívějších průzkumů vyplývá, že muži z chudších a větších venkovských domácností v Moldavské republice se uchylují převážně k sezónní migraci do Ruska či jiných Společenství nezávislých států (SNS) a pracují ve stavebnictví. Naopak ženy z bohatších a vzdělanějších městských domácností migrují převážně do Itálie a Španělska, kde pracují v domácnostech, zdravotní péči či turismu (Ruggiero, 2005). Dle Goerlicha a Trebesche (2008) mají rodiny, které se považují za chudé, vyšší sklon k migraci než bohatší domácnosti. Chudé venkovské domácnosti nejsou často schopné financovat přechod do zemí EU a namísto toho posílají migranty do Ruska či SNS (Munteanu, 2005). Tabulka (viz příloha č. 22) znázorňuje množství a podíl migrantů ve vybraných městech. Nejvíce migrantů žije v Moskvě, dále v Římě a St. Petersburgu. Graf (viz příloha č. 23) znázorňuje distribuci migrantů do cílových států dle časového období.

Z dotazníkového šetření v Moldavské republice z venkovských oblastí je patrné, že respondenti spíše preferovali státy mimo SNS (15 respondentů) oproti 8 respondentům, kteří pracovali ve státech SNS. Nicméně z tohoto výsledku nelze vyvozovat závěry kvůli nízkému počtu respondentů, na ověření této hypotézy by bylo třeba více odpovědí.

Tabulka č. 7: Mezinárodní migrace dle pohlaví a cílové země

	Distribuce migrantů dle pohlaví do cílové země		
	Muži	Ženy	Celkem
	%	%	%
Itálie	36,5	63,5	100,0
Rusko	74,3	25,7	100,0
Turecko	32,2	67,8	100,0
Portugalsko	67,9	32,1	100,0
Řecko	29,6	70,4	100,0
Ukrajina	63,2	36,8	100,0
Jiné země	-	-	100,0
Celkem	65,9	34,1	100,0

Zdroj: Cuc, *et al*, 2005

Tabulka č.8: Mezinárodní migrace dle pohlaví a cílové země

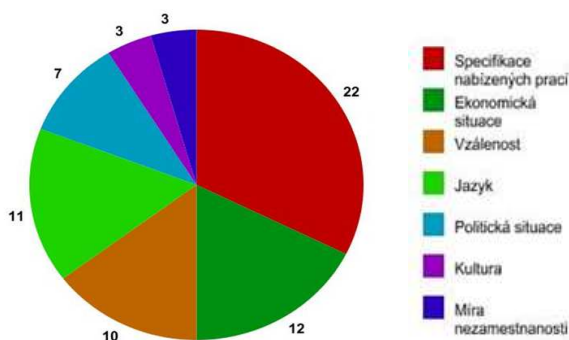
	Distribuce migrantů dle cílové země		
	Celkem	Muži	Ženy
	%	%	%
Itálie	16,3	7,3	28,4
Rusko	61,9	72,2	43,7
Turecko	2,1	1	3,9
Portugalsko	4,5	4,8	4
Řecko	2,5	1,2	4,8
Ukrajina	2,2	2,2	2,2
Jiné země	20,5	9,3	13

Zdroj: Cuc, *et al*, 2005

Na grafu číslo 3 jsou znázorněny faktory, které jsou rozhodující při výběru cílové země. Respondenti mohli v této otázce označit více faktorů, které pro ně byly směrodatné při jejich rozhodování.

Pro 30,56 % respondentů byla důležitá **specifikace nabízených prací v cílové zemi**, dále pak **ekonomická situace** (16,67%), **jazyk** (15,28 %) a **vzdálenost cílové země od Moldavska** (13,89%). **Politická situace** byla klíčovým faktorem pro 9,57 % respondentů, **kultura** a **míra nezaměstnanosti** v cílové zemi shodně pro 4,17 % respondentů.

Graf č. 3: Rozhodující kritéria při výběru země

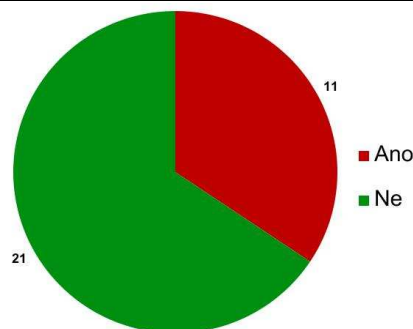

Pro 31,71 % respondentů bylo složité rozhodnout se odcestovat do ciziny, pro 69,29 % nikoliv. Největší překážkou pro respondenty byla vzdálenost od domova, rodiny, přátel, strach z neznámého prostředí a kultury a také neznalost jazyka v cílové zemi. Pro respondenty bylo

také překážkou přizpůsobit se jiným podmínkám, případně práci, která byla na nižší úrovni, než je jejich kvalifikace. Jeden z respondentů uvedl: „nevěděl jsem, jakou práci budu mít v zahraničí, ale i tak jsem odjel, v Moldavsku práce není.“ I pro jednu z respondentek bylo rozhodnutí velice těžké, ale kvůli nízkému platu byla také nucena pracovat v zahraničí, aby svou rodinu uživila. Cituji její slova: „chtěla bych pracovat u nás v regionu, ale práci jsem nenašla. Nabízeli mi pozici prodavačky v obchodě, ale plat byl tak malý, že bych neuživila rodinu, mám rodiče a malou dcerku. Bylo to těžké, když jsem byla sama v Rusku, byla jsem odříznuta od rodiny. Pokud bych ale do Ruska neodjela, vůbec bych rodinu nedokázala uživit. Posílala jsem peníze domů.“

Mezi pull faktory, které motivují moldavské obyvatelstvo opustit zemi, řadíme především: vyšší úroveň příjmů v hostitelské zemi, lepší životní úroveň, lepší příležitosti pro osobní rozvoj a sociální sítě již usazených migrantů v zahraničí - příbuzní, známí a blízcí přátelé (Walewski, Sandu, Mincu, Hristev, Matysiewicz, 2008). Dalším pull faktorem jsou nízké cestovní náklady a možnost bezvízového cestování do SNS (Lücke, Mahmoud, Pinger, 2007). **Pro respondenty dotazníkového šetření v Moldavské republice byla nejvíce klíčová specifikace nabízených prací v cílové zemi, dále pak ekonomická situace, jazyk a vzdálenost cílové země od Moldavska. Naopak kultura a míra nezaměstnanosti v cílové zemi pro ně rozhodující nebyla.** Graf číslo 4 znázorňuje odpověď na otázku, zda jsou respondenti dostatečně informováni o možnostech práce a dostupného vzdělání v místě bydliště. 65,62 % uvádí, že informováni nejsou, zbylých 34,38 % tyto informace mají. Z odpovědí je však patrné, že dostupnost vzdělání je v Moldavské republice dobrá, ale následné uplatnění a sehnání odpovídající práce je pro ně velice obtížné.

Graf č. 4: Informovanost o možnostech práce a dostupného vzdělání v místě vašeho bydliště

Jeden z respondentů zmínil: „ v Moldavsku máme hodně univerzit a středních škol, není problém najít důležitou informaci kam jít studovat a na jak dlouho. S dostupností pracovních míst problém je, i když je člověk odborníkem ve svém oboru. Místní samospráva má přehled o existujících firmách a společnostech, ale nemůže a ani nechce podniknout kroky, aby firmy vytvářely pracovní místa.“ I dle dalších respondentů je pracovních příležitostí minimum, pokud chce člověk pracovat ve městě, musí mít dle respondentů známosti a v regionech je velice obtížné sehnat jakoukoliv práci. Respondenti se také v odpovědích shodují, že každý musí pracovat sám na sebe a pěstovat zemědělské plodiny, protože práce v regionech zkrátka není.

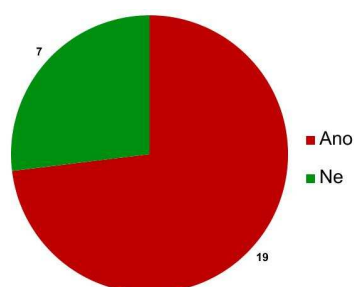
Z předešlých průzkumů je patrné, že hlavním důvodem migrace bylo pracovní uplatnění, kdy 83 % žen a 91 % mužů uvádí, že práce byla hlavním důvodem migrace do zahraničí. 7 % žen a 3 % mužů migrovali, aby doprovodili manžela či rodinu do zahraničí. 3 % žen a 1 % mužů migrovalo z důvodu uzavření sňatku s cizincem, zbylá migrace byla z důvodu studia (National Scientific and Applied Centre of Preventive Medicine, 2006).

Z dotazníkového šetření z Moldavské republiky se potvrdilo, že naprostá většina obyvatel migruje za prací. Respondenti se shodují, že migrují kvůli nedostatku pracovních míst nebo kvůli nízkému platu. Mnoho respondentů uvedlo, že pokud by za prací neodjeli, neuživili by své rodiny.

75 % respondentů se domnívá, že je migrace více rozšířená na vesnicích, 25 % zastávají názor, že není. Tito respondenti se shodují, že není podstatné, jestli je člověk z vesnice nebo města, protože dostupná práce není ani ve městech ani na vesnicích a lidé jsou nuceni migrovat. Jeden z respondentů uvedl: „**myslím, že migrace není spojena jenom s venkovem, moldavská města sice poskytují pracovní příležitosti, ale těchto možností je minimum, ne všichni mají štěstí najít práci i ve větším městě. Proto mladá generace Moldavanů už v průběhu studia pomalu začíná hledat informace o tom, kam by mohli odcestovat za prací.**“

Z grafu číslo 5 je patrné, že 73,08 % respondentů si myslí, že je migrace závažným problémem, 26,92 % respondentů nikoliv.

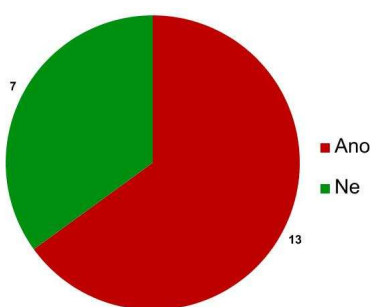
Graf č. 5: Závažnost problému migrace

Na otázku, jaké kroky by se měly podniknout, aby se situace zlepšila, se většina respondentů shodla v tom, že by se měly vybudovat státní podniky, které by poskytovaly nové pracovní pozice, že je velice důležité udržet mladou generaci v Moldavsku pomocí nových pracovních míst. Dále bylo zmíněno, že by měla být odstraněna korupce (jak na školách, tak při hledání pracovní pozice), investovat do zemědělského sektoru a podporovat místní farmáře. Dle jednoho z respondentů by se vláda měla zaměřit především na rozvoj venkova, protože podmínky, ve kterých tam lidé žijí, jsou nedůstojné a tím pádem chybí motivace zůstat na venkově. Dle dalšího z respondentů by se měla změnit politika státu, která situaci na trhu práce neřeší. Dalším názorem je také zlepšení infrastruktury, kvalitnější vzdělání (či příprava na následné uplatnění studentů), odstranění překážek ze strany vlády a další.

Z grafu číslo 6 vyplývá, že 65% respondentů si myslí, že migrace má negativní dopad na moldavskou ekonomiku, 35 % se domnívá o opaku.

Graf č. 6: Negativní dopad migrace na moldavskou ekonomiku

Co se týče ekonomické situace, většina respondentů zastává názor, že se situace v Moldavské republice nezlepší. Fakt, že velká část obyvatelstva pracuje v zahraničí, dle nich bude mít i do budoucna nepříznivý vliv na moldavskou ekonomiku. Většina respondentů se shoduje, že podstatnou část moldavské ekonomiky tvoří remitence. Dále se shodují, že takzvaný odliv

mozků je velkým problémem. Jeden z Respondentů podotkl: „**hodně peněz do Moldavska přichází ze zahraničí od Moldavanů, kteří tam pracují a posílají peníze domů. Na tom teď stojí moldavská ekonomika. Pokud potřebujete, aby místní ekonomika fungovala, musíte v zemi udržet práceschopné obyvatelstvo.**“ Pokud mladá generace odjede za prací do zahraničí, ekonomická situace se dle respondentů nemůže zlepšit.

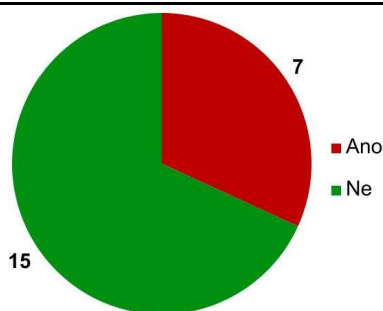
Tabulka č. 9: Remitence zasílané do Moldavské republiky (USD)

	Pro celý vzorek
Stavby, opravy	3968
Péče o děti, sociální asistent	2758,6
Obchodní aktivity	2495
Dělníci, lehká těžká výroba	3655,7
Technické a mechanické služby	2269,3
Zemědělské práce	2573,3
Ostatní	2013,7

Zdroj: Ghencea a Gudumac, 2004

Respondenti dotazníkového šetření z Moldavské republiky si jsou vědomi, že ze zahraničí „teče“ hodně peněz, ale zastávají názor, že by remitence neměly tvořit podstatnou část ekonomiky Moldavska. Nicméně jak už jsem zde několikrát zmínila, pro mnoho z nich je nutností odjet do zahraničí a posílat rodině peníze z ciziny, jinak by se neuživili. Graf číslo 7 znázorňuje názor, zda emigrace má vliv na sociální strukturu. 68,18 % respondentů si myslí, že nikoliv, 31,82 % zastává opačný názor. Jeden z respondentů uvedl: „**kdo byl v zahraničí, tak skoro každý by tam chtěl zůstat. Mění se mentalita, způsob chování, člověk vnímá život úplně jinak. Hodně lidí se ptá, pokud se vrátím do Moldavska, co mě tam čeká? Lepší život? Asi těžko.**“

Graf č. 7: Vliv migrace na sociální strukturu obyvatelstva

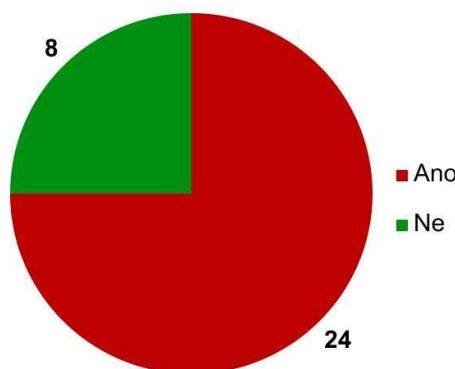

5.2. VÝSLEDKY A DISKUSE PRÁCE - ČESKÁ REPUBLIKA

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 32 respondentů. Struktura dotazníku byla obdobná jako při dotazníkovém šetření v Moldavské republice, byla přidána otázka, co bylo hlavním důvodem migrace a jaká byla pracovní pozice před a po příjezdu do cílové země. Pracovní pozice před a po příjezdu je uvedena v příloze. Hlavním kritériem při sběru dat byla zkušenost s migrací za prací do zahraničí či studiem vysoké školy v zahraničí.

Na otázku, zda se respondenti někdy pokoušeli emigrovat, odpovědělo 75 % z nich, že ano, zbylých 25 % nikoliv (graf č. 8). Jelikož definovat migraci (případně emigraci) je velice složité, někteří respondenti, kteří do České republiky odjeli studovat, odpověděli na tuto otázku negativně. 84,38 % respondentů uvedlo, že má zkušenost s emigrací někdo z jejich rodiny či známých.

Graf č. 8: Pokus o emigraci

Nejčastějším důvodem migrace byl nedostatek pracovních příležitostí v Moldavské republice a nízký plat. Dále respondenti často zmínili studium a celkově lepší život. Jeden z respondentů na otázku, co bylo důvodem migrace, uvedl: „**hlavním důvodem byly lepší podmínky pro studium a následně pro práci, osobní rozvoj a také nové prostředí a zkušenosti.**“

Shrnutí odpovědí na otázku, co bylo hlavním důvodem migrace se zařazením do kategorií push a pull faktorů:

push faktory: válka v roce 1992 (konflikt s Podněstřím), nízký plat, nedostatek pracovních příležitostí, nízká sociální a kulturní úroveň

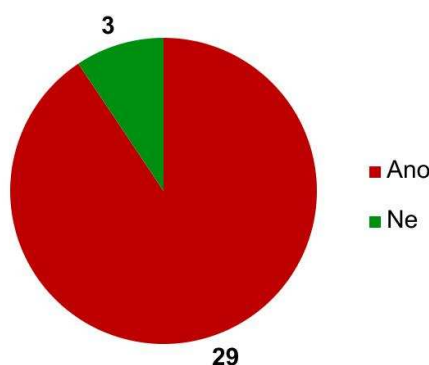
pull faktory: lepší pracovní příležitosti, lepší vzdělání, osobní rozvoj

Mnoho studií zdůrazňuje, že migrace moldavských obyvatel je hlavně z ekonomických důvodů – více než 72 % z push faktorů migrace. Studie EFT (2008) uvádí, že push faktorem v Moldavské republice je chudoba, nedostatek vhodných pracovních příležitostí a nízké platy, ale také nestabilní ekonomické prostředí.

I z průzkumu, kterého se zúčastnili Moldavané migrující do České republiky, se tento trend potvrdil. Nejvíce z nich odjelo do cílové země za prací, kvůli nedostatku volných pracovních pozic v Moldavské republice. Někteří z dotazovaných odjeli do cílové země za lepší možností vzdělání.

Z grafu č. 9 vyplývá, že 90,63 % dotázaných uvedlo, že má zkušenost s prací v zahraničí. Zbýlých 9,38 % v cílové zemi nepracuje, pouze studuje.

Graf č. 9: Zkušenost s prací v zahraničí

Tabulka č. 10: Pracovní migrace podle cílových států a jednotlivých let

Rok	Celkem			
	2008	2009	2010	2011
Celkem	309800	294800	311000	316900
Rusko	191100	177200	191900	204800
Itálie	55400	54800	58600	58400
Turecko	7900	8400	9000	7300
Izrael	8000	8400	8200	6500
Ukrajina	10900	8600	6500	5100
Portugalsko	5600	6400	5100	4400
Řecko	2500	3000	2500	2400
Rumunsko	2100	2400	2300	2400
Jiné země	26300	25600	26900	25600

Zdroj: NBS, 2012

Mimo Českou republiku respondenti migrovali do těchto států: USA, Francie, Německo, Rusko, Švýcarsko, Itálie, Portugalsko, Řecko, Kanada, Rakousko, Čína, Spojené království a Polsko. Někteří z respondentů migrovali do více států.

Výsledky dotazníkového šetření v České republice jsou odlišné, jelikož jsem se zaměřila na jeden cílový stát a nedělala průzkum z více států světa. Nicméně Rusko, Itálie, Řecko a USA bylo také zmíněno. Dále pak Portugalsko, Švýcarsko a Kanada.

Rozhodující při výběru cílové země byly tyto faktory/determinanty - viz graf č. 10 (respondent mohl zvolit z více možností):

Ekonomická situace: 27,69 %

Specializace nabízených prací: 23,08 %

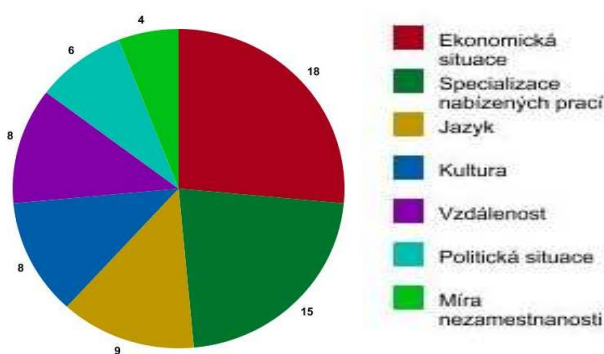
Jazyk: 13,85%

Kultura a vzdálenost cílové země do Moldavské republiky shodně: 12,31 %

Politická situace: 9,23 %

Míra nezaměstnanosti: 6,15 %

Graf č. 10: Kritéria výběru země

Pro respondenty dotazníkového šetření v České republice byly klíčové stejné položky jako u průzkumu v Moldavské republice. Taktéž kultura a míra nezaměstnanosti v cílové zemi pro ně rozhodující nebyla.

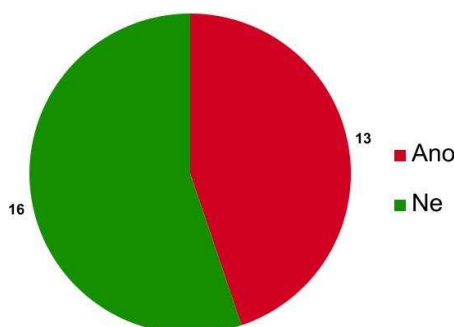
Tabulka č. 11: Push a Pull faktory

	SNS	SNS	EU	Ostatní	Celkem
	stavba	ostatní			
Push faktory					
absence zaměstnání	38,61	37,72	26,43	33,01	34,27
spotřební důvody	49,62	50,17	46,55	32,9	46,78
chudoba	24,87	24,3	12,69	20,68	20,51
Pull faktory					
existence sociálních kontaktů	22,48	20,83	31,9	50,97	27,54
existence zaručeného zaměstnání	33,97	33,91	38,57	42,18	36,06
dobré pracovní podmínky	29,9	32,52	44,72	25,36	34,21
doporučení od ostatních lidí	36,2	35,51	51,55	43,21	40,86
lepší život v zahraničí	0,63	4,65	5,89	2,21	3,36
nízká cena migrace	66,66	68,96	14,18	27,64	49,1

Zdroj: Lücke, *et al*, 2007

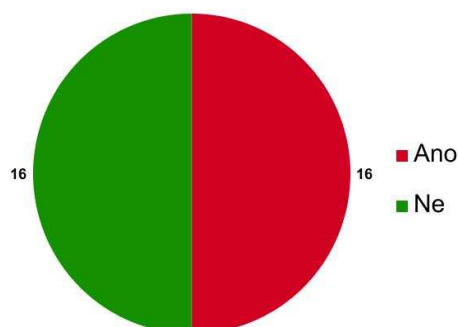
Graf číslo 11 znázorňuje, že pro 55,17 % respondentů nebylo obtížné v cílové zemi sehnat práci, pro zbylých 43,83 % ano. Pro 68,75 % nebylo obtížné se rozhodnout vycestovat do ciziny, 31,25% uvedlo, že to pro ně obtížné bylo. Hlavní překážkou pro respondenty byla jazyková bariéra, nedostatek peněz, vízum a odloučení od rodiny. Jeden z respondentů uvedl: "**největší překážkou pro mě bylo vízum, papírování vždycky nějakou dobu trvalo. Ale na druhou stranu si myslím, že je to správný, jinak by sem emigrovali všichni.**"

Graf č. 11: Obtížnost sehnání práce v cílové zemi

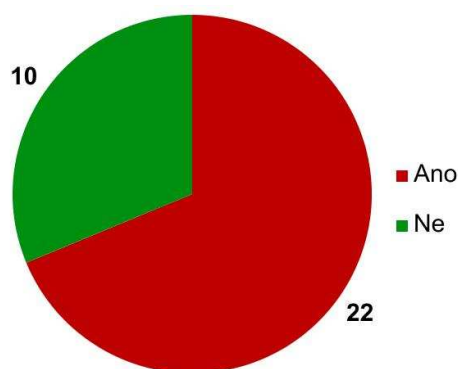
Z grafu č. 12 vyplývá, že 50,00 % z dotázaných uvedlo, že nebyli dostatečně informováni o svých právech v cílové zemi. 68,75 % dále uvedlo, že ví kde v cílové zemi požádat o pomoc. 66,6 % má v cílové zemi známé a všichni respondenti byli či jsou v kontaktu s rodinou.

Graf č. 12: Informovanost o právech v cílové zem

Z grafu číslo 13 je patrné, že 68,75 % respondentů se domnívá, že je migrace moldavských obyvatel závažným problémem. Na otázku, jaké kroky by se měli podniknout, aby se množství migrantů v budoucnosti snížilo, odpověděli takto:

Graf 13: Závažnost problému emigrace

Měla by se zlepšit ekonomická situace - vytvářet nová kvalifikovaná místa, podpořit nové podniky, zavést nové reformy, zvýšit průměrné mzdy a důchody. Mělo by se také správně investovat do infrastruktury, vzdělání, zdravotnictví a sociálního fondu. Jeden z respondentů zmínil: " **mělo by se investovat do chudších zemí a tím zlepšit ekonomickou situaci státu. Pokud bude ekonomická situace lepší, nevidím důvod, proč emigrovat. Pokud se ekonomická situace nezlepší, bude emigrace záležitostí i dalších generací.** "

Dále by se měla zlepšit politická situace: sjednocení s Podněstřím by dle jednoho z dotazovaných zlepšilo podklady pro zahraniční investice, měla by se zavést protikorupční opatření, zlepšit právní systém a soudnictví.

Jeden z respondentů naopak zastává názor že: "**emigrace je přínosná jak pro domovskou zemi (přísun remittance, nové technologie, osobní a profesní růst emigrantů a přenos znalostí), tak i pro cílovou zemi (levná pracovní síla, zvýšení konkurenceschopnosti pracovního trhu, kulturní rozmanitost). Samozřejmě jsou i negativa, ale to těch nemluvíme.**"

Podle Ghencea a Gudumac (2004) remittance v průměru představují 87 % z rozpočtu domácností dotazovaných, s největším podílem investování buď do bydlení (22 %), nebo "zvláštních výdajů" jako jsou výdaje za univerzitní vzdělání či školné, lékařské ošetření, atd. (20 %). Kromě peněz, více než 30 % migrantů posílá domů zboží, jako jsou oblečení, potraviny, domácí spotřebiče nebo léky. Stav domácností a pohody je výrazně lepší po migraci než před ní. Ghencea a Gudumac (2004) tvrdí, že ve dvou třetinách remitencí migrujících osob, představují remittance hlavní nebo jediný zdroj příjmů domácností. Ghencea a Gudumac (2004) odhadují, že asi 30 % z domácností rodin migrantů se podařilo nashromáždit malé množství kapitálu. Dle FoRS (bez data) mají remittance skrytý rozvojový potenciál a to v právě již zmíněných investicích.

Někteří z respondentů dotazníkového šetření v České republice vnímají remittance pozitivně.

Příznivou migrační politiku mají dle respondentů tyto státy:

Nejčastěji byla zmíněna Kanada, dále pak USA, Nový Zéland, severské země, Česká republika, Nizozemí, Itálie a Rusko. Dle jednoho z respondentů by každá země měla být hodnocena individuálně.

VI. ZÁVĚRY PRÁCE A DOPORUČENÍ

6.1. Závěry

Současná ekonomická situace Moldavské republiky má své kořeny již v období Sovětského svazu. Ze současné Moldavské republiky bylo vytvořeno zemědělské pásmo, do Podněstří byla přesunuta převážně průmyslová výroba. Rozpad Sovětského svazu v roce 1991 znamenal pro Moldavskou republiku nejen ztrátu obchodního partnera (zhroucení trhů), ale také zemědělské techniky a levných pohonných hmot, které Sovětský svaz na území současné Moldavské republiky dovážel. Při občanské válce došlo k vyostření situace a faktickému oddělení Podněstří, i když svou samostatnost dodnes nezískalo. Nevhodnou hospodářskou politikou se moldavská ekonomika propadala, avšak zlomovým momentem, který zapříčinil migraci až 80 % všech migrantů byla ruská finanční krize v roce 1998. V té době se situace chudoby v zemi zhoršila a spoustu místních obyvatel se rozhodlo opustit zemi a odjet za prací do zahraničí.

V bakalářské práci jsem se snažila shrnout možné příčiny migrace, avšak hlavním cílem bylo provést analýzu hlavních důvodů migrace moldavských obyvatel do zahraničí a porovnat tyto důvody s předešlými průzkumy. Z dotazníkového šetření v Moldavské i České republice a z předešlých průzkumů vyplývá, že nedostatek pracovních příležitostí a neschopnost uplatnit se na místním trhu práce, je hlavním důvodem migrace. Většina respondentů, která měla zkušenost s migrací, uvedla, že právě nedostatečné množství pracovních kapacit a špatně ohodnocená místa jsou hlavním faktorem migrace. Nejdůležitějšími faktory dle dotazníkových šetření v České a Moldavské republice při výběru cílové země byla ekonomická situace cílové země a specializace nabízených prací. Méně důležitými faktory byly pro respondenty tyto faktory: jazyk v cílové zemi, kultura a vzdálenost cílové země od Moldavské republiky. Nejméně důležitými faktory byla politická situace a míra nezaměstnanosti v cílové zemi.

6.2. Doporučení

Masová migrace moldavských obyvatel je bezesporu spjata s chudobou, nedostatkem pracovních míst a špatným pracovním ohodnocením. V rámci reformy bych se tedy zaměřila na budování nových pracovních kapacit. Bude nutné zvýšit konkurenceschopnost nabídky na trhu práce, která tlačí mzdy na velmi nízkou úroveň, což je důvodem další migrace moldavských obyvatel do zahraničí, protože nízké mzdy motivují pracovníky k odchodu do zahraničí. Dále si myslím, že bude klíčové zlepšit přístup místních výrobců na evropské a světové trhy a zaměřit se na vývoz nejen do Ruské federace a okolních států, ale rozhodně také do států Evropské unie a na asijské trhy. Tím by se dalo předejít výraznému poklesu exportu, kdyby i v budoucnu měla v úmyslu zavést Ruská federace embargo na dovoz produktů. Mělo by se zvýšit množství skladovacích kapacit a zlepšit přístup k úvěrům. Zemědělství má v Moldavské republice do budoucna obrovský potenciál, a pokud se bude vhodně investovat do zemědělské techniky a podpory místních farmářů, chudoba venkovských oblastí se pravděpodobně sníží. Důležité bude vybudovat infrastrukturu po celé zemi, aby se dostupnost nejen pro místní obyvatele, ale i pro zahraniční donory, zlepšila. Zásadním krokem podle mě bude i zlepšení vztahů s Podněsterskou republikou.

VII. POUŽITÁ LITERATURA

Azam J P, Gubert F. 2006. Migrants' Remittances and the Household in Africa: A Review of the Evidence. *Journal of African Economies*, 15(2):426-462.

Bailey A J. 2001: Turning transnational: notes on the theorisation of international migration. *International Journal of Population Geography*, 7 (6):413–428.

Bijak J. 2006. Forecasting international migration: selected theories, models, and methods. Warsaw. Central European Forum for Migration Research, 56 s.

Borodak D, Piracha M. 2010. Occupational Choice of Return Migrants in Moldova. *Eastern European Economics*, 49 (4): 24-46.

Borjas G J. 1989. Economic Theory and International Migration. *International Migration Review*, 23(3): 457-485.

Boswell C, Mueser P R. 2008. Introduction: Economics and interdisciplinary approaches in migration research. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 34(4): 519–529.

Castles S, Miller M J. 2003. The age of migration: international population movements in the modern world. New York. Guilford Press, 338 s.

Central Intelligence Agency. 2012. The World Factbook: Moldova. [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency. Dostupné z <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/md.html> (přístup 25. října 2012).

Cuc M, Lundbäck E, Ruggiero E. 2005. Migration and Remittances in Moldova. Washington, DC. International Monetary Fund, 71 s.

České fórum pro rozvojovou spolupráci. 2012. Doporučení FoRS k programové zemi Moldavsko na léta 2011-17[online]. Praha: České fórum pro rozvojovou spolupráci. Dostupné z http://www.fors.cz/user_files/fors_moldavsko_final.pdf (přístup 18. prosince 2012).

Člověk v tísní. 2013. Data: Moldavsko [online]. Praha: Člověk v tísní. Dostupné z <http://www.clovekvtsni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/moldavsko> (přístup 10. února 2013).

DeJong G F, Fawcett J T. 1981. Motivations for Migration: An Assessment and a Value-Expectancy Research Model. In: DeJong G F, Gardener R W (eds.). Migration Decision Making: Multidisciplinary Approaches to Microlevel Studies in Developed and Developing Countries. New York . Pergamon Press, s 13–58.

Demuth A. 2000. Some Conceptual Thoughts on Migration Research. In: Agozino B (ed.): Theoretical and Methodological Issues in Migration Research. Aldershot. Ashgate, s 21-58.

Drbohlav D, Uherek Z. 2007. Reflexe migračních teorií. Geografie – Sborník České geografické společnosti, 112 (2):125-141.

Dustmann C. 2003. Return migration, wage differentials, and the optimal migration duration. European Economic Review, 47(2): 353–369.

Encyklopedie Britannica. 2012. Moldavsko.[online].Chicago:Encyclopaedia Britannica . Dostupné z <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/388005/Moldova> (přístup 23. listopadu 2012).

Eskola E. 2007. Investing in a Brighter Future Abroad? : The Need for a Domestic Alternative in Moldova. Stockholm. SIDA, 50 s.

European Training Foundation. 2007. The contribution of Human Resource Development to Migration Policy in Moldova[online]. Torino: European Training Foundation. Dostupné z [http://www.etf.europa.eu/webatt.nsf/0/C12578310056925BC12573DB004D3B74/\\$file/NOT_E84CGJU.pdf](http://www.etf.europa.eu/webatt.nsf/0/C12578310056925BC12573DB004D3B74/$file/NOT_E84CGJU.pdf) (přístup 22. prosinec 2012)

Faist T. 2000. The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces. New York. Oxford University Press, 380 s.

Food and Agriculture Organization of the United Nations, (FAOSTAT).2012. Data: Rozloha lesů [online]. Řím: FAO. Dostupné z

<http://faostat.fao.org/site/377/DesktopDefault.aspx?PageID=377#ancor> (přístup 8. prosince 2012).

Food and Agriculture Organization of the United Nations, (FAOSTAT). 2012. Data: Obyvatelstvo-roční populace [online]. Řím: FAO. Dostupné z <http://faostat3.fao.org/home/index.html#VISUALIZE> (přístup 8. prosince 2012).

Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2012. Data: Nadmořská výška [online]. Řím: FAO. Dostupné z http://www.fao.org/nr/water/aquastat/countries_regions/MDA/index.stm (přístup 9. prosince 2012).

Food and Agriculture Organization of the United Nations, (FAOSTAT) .2012. Data: Export vína, pšenice, kukuřice, produkce mléka a obilovin [online]. Řím: FAO. Dostupné z <http://faostat.fao.org> (přístup 28. prosince 2012).

Ghencea B, Gudumac I. 2004. Labour Migration and Remittances in the Republic of Moldova. Chisinau. Moldovan Microfinance Alliance, 83 s.

Görlich D, Trebesch C. 2008. Mass migration and seasonality :Evidence on Moldova's labour exodus. *Review of World Economics*, 144(1): 107–133.

Government of Republic of Moldova. 2010. Rethink Moldova: Priorities for Medium Term Development [online]. Chisinau: Government of Republic of Moldova. Dostupné z <http://siteresources.worldbank.org/INTMOLDOVA/Resources/Rethink-Moldova-2010-2013-Final-edit-110310.pdf> (přístup 18. února 2012).

Harris J R, Todaro M P 1970. Migration, unemployment, and development: A two-sector analysis. *American Economic Review*, 60 (1): 126-142.

Hart R A. 1975. Interregional economic migration: Some theoretical considerations. *Journal of Regional Science*, 15(2): 127–138.

Chase-Dunn Ch, Hall T D. 1994. The historical evolution of world-systems. *Sociological Inquiry*, 64(3) :257-280.

International Organization for Migration. 2004. International Migration Law: Glossary on Migration. Geneva. International Organization for Migration, 78 s.

International Organization for Migration. 2008. Migration in Moldova: A Country Profile [online]. Geneva: International Organization for Migration. Dostupné z www.iom.md/materials/studies_reports/2009_05_11_moldova_country_profile.pdf (přístup 25.listopadu 2012).

International Organization for Migration. 2009. The Socio-economic Impact of the Economic Crisis on Migration and Remittances in the Republic of Moldova: Early Findings [online]. Chisinau: International Organization for Migration. Dostupné z http://www.migratie.md/files/elfinder/documents/110_2009_06_02_socio_economic_impact_eng.pdf (přístup 15. prosince 2012).

International Monetary Fund. 2006. Republic of Moldova: Poverty Reduction Strategy Annual Evaluation Report 2005 [online]. Washington, DC: International Monetary Fund. Dostupné z <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2006/cr06185.pdf> (přístup 10. ledna 2013).

Isard W. 1960. Methods of regional analysis: an introduction to regional science. New York. John Wiley, 784 s.

Jenninssen R. 2004. Macro-economic determinants of international migration in Europe. Amsterdam. Dutch University Press, 206 s.

King C. 2000. The Moldovans: Romania, Russia, and the politics of culture. Stanford. Hoover Institution Press, 304 s.

Kritz M M, Lim L L, Zlotnik H. 1992. International Migration Systems: A Global Approach. Oxford. Clarendon Press, 354 s.

Lee E S. 1966. A Theory of Migration. Demography, 3(1): 47–57.

Lewis W A. 1954. Economic Development with Unlimited Supply of Labour. The Manchester School, 22(2): 139-191.

Localitati din Republica Moldova. 2013. Lista de Municipii si Raioane din Moldova: Raionul Orhei. [online]. Chisinau: Casata. Dostupné z <http://www.localitati.casata.md/> (přístup 2. ledna 2013).

Localitati din Republica Moldova. 2013. Lista de Municipii si Raioane din Moldova: Raionul Ungheni. [online]. Chisinau: Casata. Dostupné z <http://www.localitati.casata.md/> (přístup 2. ledna 2013).

Lücke M, Mahmoud T O, Pinger P. 2007. Patterns and Trends of Migration and Remittances in Moldova: The CBS-AXA Survey 2006. Geneva. IOM & Sida, 52 s.

Massey D S. 1990. Social structure, household strategies, and the cumulative causation of migration. *Population Index*, 56(1): 3–26.

Massey D S, et al. 1993. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3): 431-466.

Massey D S. 2002. A Synthetic Theory of International Migration. In: Iontsev V. (ed.). *World in the Mirror of International Migration*. Moscow. MAX Press, s 142–152.

Mabogunje A L. 1970. Systems Approach to a Theory of Rural-Urban Migration. *Geographical Analysis*, 2(1): 1–18.

Mincer J. 1978. Family Migration Decisions. *Journal of Political Economy*, 86(5): 749-773.

Oficiální portál pro podnikání a export. 2012. Praha: Czech Trade. Data: Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/moldavsko-rozvojova-spoluprace-cr-2017-29.html#!&chapter=2> (přístup 15. prosince 2012).

Mosneaga V. 2009. Moldovan Population in the Context of Current Migration Processes. *Moldova –Transdnestria: Working Together for a Prosperous Future*. Chisinau. Publishing House, 239 s.

Munteanu A. 2005. Remittances and the governance deficit in Moldova: Remedies or

sources of inequalities? South East Europe Review, 2(5):41-50.

National Bureau of Statistic of the Republic of Moldova. 2004. Data: Populace dle oblasti,národnostní složení[online].Chisinau:National Bureau of Statistic of the Republic of Moldova. Dostupné z <http://www.statistica.md> (přístup 26. listopadu 2012).

National Bureau of Statistic of the Republic of Moldova. 2012. Data: Populace,Pracovní migrace dle cílových států. Chisinau:National Bureau of Statistic of the Republic of Moldova.Dostupné z <http://www.statistica.md> (přístup 26. listopadu 2012).

National Scientific and Applied Center for Preventive Medicine and ORC Macro. 2006. Moldova Demographic and Health Survey 2005. Calverton, Maryland: National Scientific and Applied Center for Preventive Medicine of the Ministry of Health and Social Protection and ORC Macro. Dostupné z http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/gender/vaw/surveys/Moldova/DHS_Moldova.pdf (přístup 13. prosince 2012).

Oficiální portál pro podnikání a export. 2012. Data: Základní informace o teritoriu,ekonomická charakteristika země,Vnitropolitická charakteristika [online]. Praha: Czech Trade. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/moldavsko.html> (přístup 10. prosince 2012).

Official website of republic of Moldova. 2011. Data: O Moldavské republice-geografie [online]. Chisinau:State Entreprise Periodical social-cultural journal Moldova.Dostupné z <http://moldova.md/en/geografie/> (přístup 3. prosince 2012).

Organisation for Economic Co-operation and Development. Not dated.Glossary of statistical terms [online]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development. Dostupné z <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1657> (přístup 15. prosince 2012).

Organization for Security and Co-operation in Europe. 2013. OSCE Mission to Moldova: Overview. Viena: Organization for Security and Co-operation in Europe [online]. Dostupné z <http://www.osce.org/moldova/43356> (přístup 13. února 2013).

Pantiru M C, Black R, Sabates-Wheeler R. 2007. Migration and poverty reduction in Moldova [online]. Brighton:Development Research Centre on Migration, Globalisation and Poverty. Dostupné z <http://r4d.dfid.gov.uk/PDF/Outputs/migrationglobpov/wp-c10.pdf> (přístup 15. prosince 2012).

Petersen W. 1970. A General Typology of Migration. In: Jansen C J (ed.). Readings in the Sociology of Migration. Oxford. Pergamon Press, s 49-67.

Pinger P. 2010. Come Back or Stay? Spend Here or There? Return and Remittances: The Case of Moldova. *International Migration*, 48(5): 142–173.

Piore M J. 1979. Birds of passage: Migrant labor and industrial societies. London; New York; Melbourne. Cambridge University Press, 239 s.

Priess L. 1999. Migration and Transnational Social Spaces. Brookfield. Aldershot, 219 s.

Primaria. 2013. Portalul primariilor din Republica Moldova: Raionul Orhei. [online]. Chisinau: Primaria. Dostupné z <http://www.primaria.md/p/6/2/27/Orhei> (přístup 11. ledna 2013).

Primaria. 2013. Portalul primariilor din Republica Moldova: Raionul Ungheni. [online]. Chisinau: Primaria. Dostupné z <http://www.primaria.md/p/6/2/37/Ungheni> (přístup 11. ledna 2013).

Protsyk O. 2006. Moldova's dilemmas in democratizing and reintegrating Transnistria. *Problems of Post-Communism*, 53(4): 29–41.

Ranis G, Fei J C H. 1961. A Theory of Economic Development. *The American Economic Review*, 51(4):533-565.

Ravenstein E G. 1885. The laws of migration. *Journal of the Royal Statistical Society*, 48(2): 167–227.

ReliefWeb. 2012. Data: Moldavsko-katastrofy+ mapa sucha a povodní [online]. New York: United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. Dostupné z

[http://reliefweb.int/disasters?f\[0\]=field_country%3A158](http://reliefweb.int/disasters?f[0]=field_country%3A158) (přístup 12. prosince 2012)

Roper S D. 2005. The politicization of education: identity formation in Moldova and Transnistria. *Communist and Post-Communist Studies*, 38(4): 501–514.

Ruggiero E. 2005. Migration and remittances. *Problems of Economic Transition*, 48(3): 54–83.

Sjaastad L A. 1962. The Costs and Returns of Human Migration. *The Journal of Political Economy*, 70(5): 80–93.

Stark O. 2003. Tales of Migration without Wage Differentials: Individual, Family and Community Contexts. ZEF discussion papers on development policy. Bonn. University of Bonn, 14 s.

Stark O , Bloom D. 1985. The New Economics of Labor Migration. *American Economic Review*, 75(2) : 173-178.

Stark O, Taylor E. 1989. Relative Deprivation and International Migration. *Demography*, 26(1): 1-14.

Stewart J Q. 1941. An inverse distance variation for certain social influences. *Science*, 93(2404): 89–90.

Stouffer S A. 1940. Intervening opportunities: A Tudory relating mobility and distance. *American Sociological Review*, 5(6): 845–867.

Taylor J E. 1986. Differential migration, networks, information and risk. In: Stark O (ed.). *Migration, Human Capital and Development*. Greenwich. JAI Press, s 147-171.

Todaro M P. 1976. *Internal Migration in Developing Countries*. Geneva. International Labor Office, 106 s.

Uherek Z. 2005. Migrace a formy soužití v cílových prostorech. In : Hirt T, Jakoubek M (eds.). Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit. Plzeň.Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s 258-274 .

United Nations. 1998. Recommendations on statistics of international migration. New York. United Nations, 58 s.

United Nations. 2005. Republic of Moldova: environmental performance reviews. New York.United Nations , 164 s.

United Nations Development Programme. 2012. International Human Development Indicators [online]. New York: United Nations Development Programme. Dostupné z <http://hdr.undp.org/en/statistics/> (přístup 10. ledna 2013).

United Nations Organization in Moldova. 2008. Feeding the hope: The United Nations' and International Community's Response to Reducing the Consequences of the Drought in the Republic of Moldova.Chisinau :United Nations Organization in Moldova. Dostupné z http://www.un.md/drought/feeding/Feeding_the_Hope.pdf (přístup 5. února 2013).

US Census Bureau. 2012. Data: Naděje na dožití, tempo růstu populace [online]. Washington, DC:US Census Bureau. Dostupné z <http://www.census.gov/population/international/data/idb/region.php> (přístup 7. prosince 2012).

Walewski M, Sandu M, Mincu G, Hristev E, Matysiewicz B. 2008. The impact of migration and remittances on the rural areas of Moldova. Warsaw.Centre for Social and Economic Investigations (CASE), 54 s.

Wallerstein I.1974. The Modern World System: Capitalist Agriculture and the Origins ofthe European World Economy in the Sixteenth Century.New York.Academic Press, 410 s.

Wilson A G. 1981. Catastrophe Theory and Bifurcation: Applications to Urban and Regional Systems.London. Croom Helm,380 s.

World Bank. 2008. Migration and remittances factbook 2008: environmental performance reviews. Washington, D C. World Bank, 240 s.

World Bank. 2010. Strengthening the Link between Migration and Development in Moldova [online]. Chisinau: CIVIS, IASCI. Dostupné z <http://siteresources.worldbank.org/INTECA/Resources/WBMoldovaReport.pdf> (přístup 10. prosince 2012).

World Bank. 2011. Migration and remittances factbook 2011: environmental performance reviews 2nd ed. Washington, D C. World Bank, 264 s.

World Bank. 2012. Data: Zemědělství, přidaná hodnota (v % HDP), HDP na obyvatele (aktuální US \$), celkové obyvatelstvo, Lesní plocha (% rozlohy), Remittance, inflace [online]. Washington, DC: World Bank. Dostupné z <http://www.worldbank.org> (přístup 1. prosince 2012).

World Health Organization. 2012. Republic of Moldova: Health Profile [online]. Geneva: World Health Organization. Dostupné z <http://www.who.int/gho/countries/mda.pdf> (přístup 15. listopadu 2012).

Zelinsky W. 1971. The hypothesis of the mobility transition. *Geographical Review*, 61(2):219–249.

Zipf G. 1946. The P1P2/D hypothesis: On the Intercity Movement of Persons. *American Sociological Review*, 11 (6): 677–686.

Zlotnik H. 1998. International Migration 1965-96: An Overview. *Population and Development Review*, 24 (3): 429-468.

VIII. PŘÍLOHY

Příloha č. 1. Státní vlajka Moldavské republiky

Příloha č. 2. Mapa Moldavské republiky

Příloha č. 3. Podíl jednotlivých zemí na exportu vína v Moldavské republice v roce 2010

Příloha č. 4. Podíl jednotlivých zemí na exportu vína v Moldavské republice v roce 2007

Příloha č. 5. Dopad embarga na export vína

Příloha č. 6. Dopady jednotlivých událostí na export vína s označením událostí vedoucích k poklesu exportu

Příloha č. 7. Dopady jednotlivých událostí na export kukuřice s označením událostí vedoucích k poklesu exportu

Příloha č. 8. Dopady embarga a extrémního sucha na produkci mléka s označením událostí vedoucích k poklesu produkce

Příloha č. 9. Extrémní Sucho v roce 2007 s vyznačením oblastí Ungheni a Orhei

Příloha č. 10. Dopad extrémního sucha v roce 2007 na produkci obilovin

Příloha č. 11. Dopad extrémního sucha v roce 2007 a embarga v roce 2006 na vývoz kukuřice

Příloha č. 12. Dopad extrémního sucha v roce 2007 + embarga v roce 2006 na vývoz pšenice

Příloha č. 13. Povodně v roce 2010 s vyznačením oblasti Ungheni

Příloha č. 14. Průběh HDP na obyvatele od roku 1990 do roku 2011

Příloha č. 15. Absolutní míra chudoby

Příloha č. 16. Extrémní míra chudoby

Příloha č. 17. Dopad rozpadnutí SSSR na míru inflace

Příloha č. 18. Dopad ruské finanční krize na míru inflace

Příloha č. 19. Legální status moldavských migrantů

Příloha č. 20. Zaměstnání migrantů dle míry legality

Příloha č. 21. Top 10 destinací migrantů

Příloha č. 22. Geografická distribuce migrace (sezónní, permanentní méně než rok a více než rok)

Příloha č. 23. Dotazník vytvořený pro Českou republiku

Příloha č. 24. Dotazník vytvořený pro Moldavskou republiku

Příloha č. 1. Státní vlajka Moldavské republiky

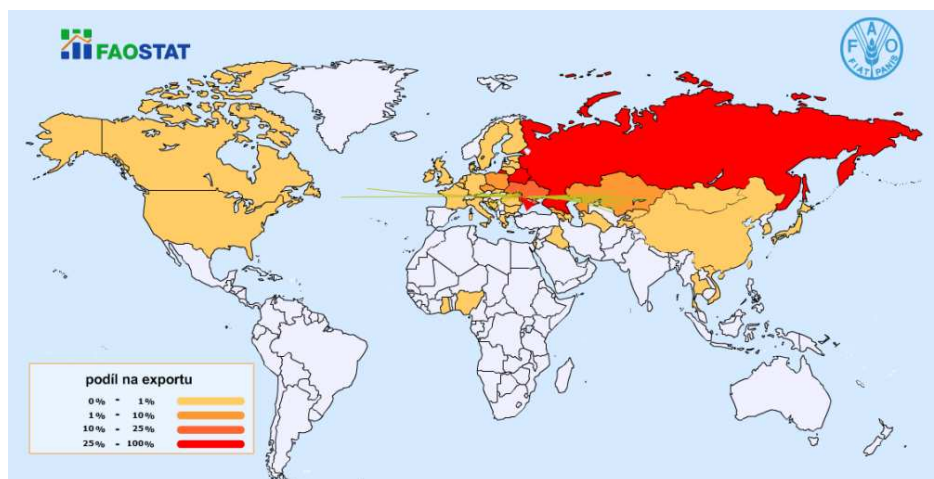
Zdroj: CIA, 2012

Příloha č. 2. Mapa Moldavské republiky

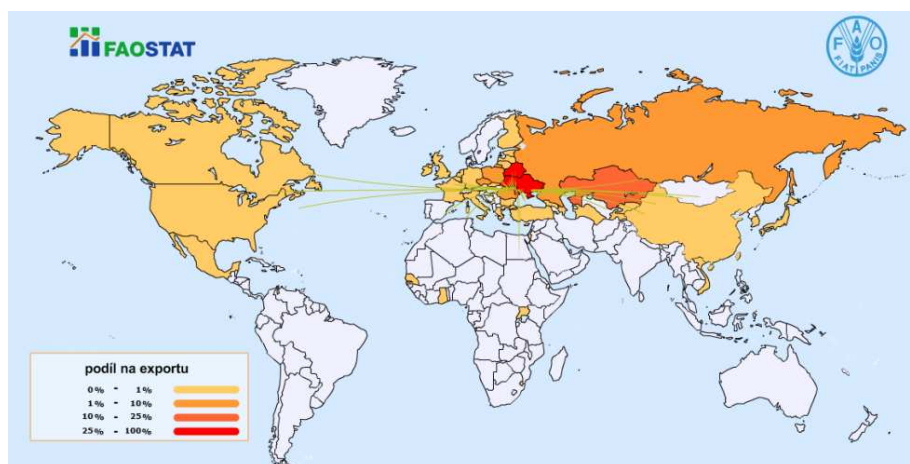
Zdroj: CIA, 2012

Příloha č. 3. Podíl jednotlivých zemí na exportu vína v Moldavské republice v roce 2010

Zdroj: Faostat, 2012

Příloha č. 4. Podíl jednotlivých zemí na exportu vína v Moldavské republice v roce 2007

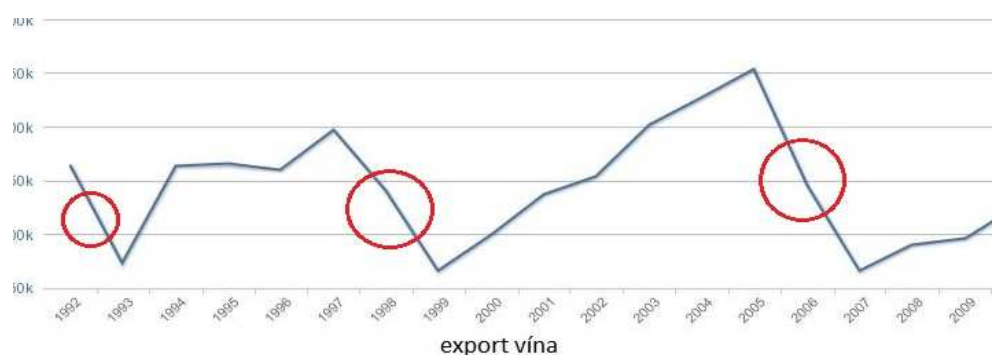
Zdroj: Faostat, 2012

Příloha č. 5 : Dopad embarga na export vína

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Vývoz vína	146 083	66 062	89869	95 715	126 025

Zdroj: Faostat, 2012

Příloha č. 6. Dopady jednotlivých událostí na export vína s označením událostí vedoucích k poklesu exportu

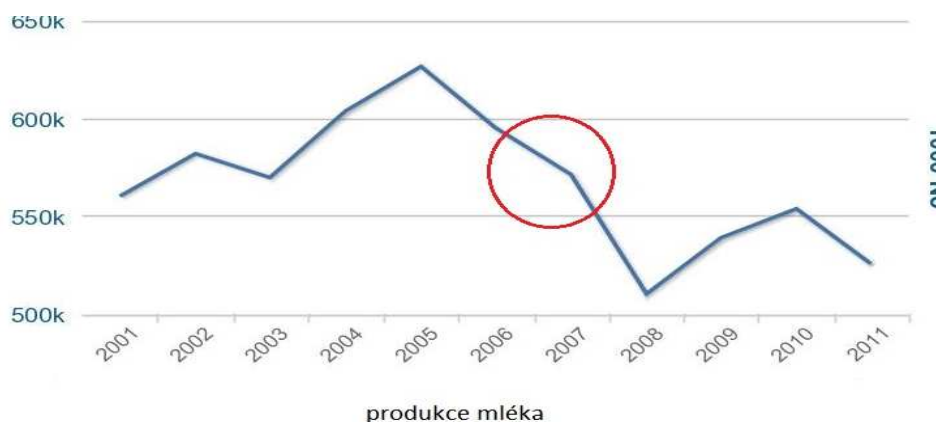
Zdroj: Faostat, 2012

Příloha č. 7. Dopady jednotlivých událostí na export kukuřice s označením událostí vedoucích k poklesu exportu

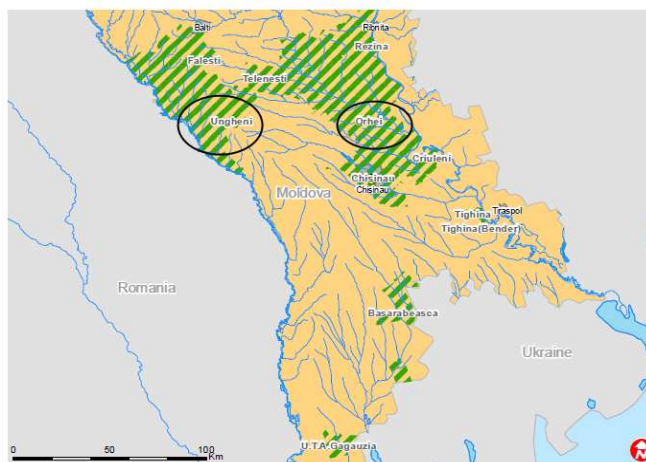
Zdroj: Faostat, 2012

Příloha č. 8: Dopady embarga a extrémního sucha na produkci mléka s označením událostí vedoucích k poklesu produkce

Zdroj: Faostat, 2012

Příloha č. 9. Extrémní Sucho v roce 2007 s vyznačení oblastí Ungheni a Orhei

Zdroj: Reliefweb, 2012

Příloha č. 10. Dopad extrémního sucha v roce 2007 na produkci obilovin

Rok	2006	2007	2008	2009
Celková produkce obilovin	2222361	887141	3132298	2149176

Zdroj: Faostat, 2012

Příloha č. 11. Dopad extrémního sucha v roce 2007 a embarga v roce 2006 na vývoz kukuřice

Rok	2006	2007	2008	2009
Vývoz kukuřice	77 689	25669	25390	63510

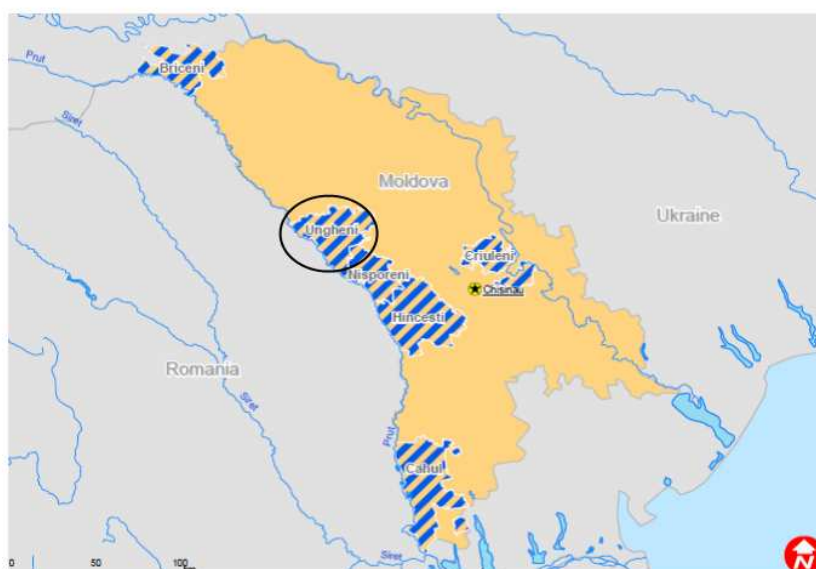
Zdroj: Faostat, 2012

Příloha č. 12. Dopad extrémního sucha v roce 2007 + embarga v roce 2006 na vývoz pšenice

Rok	2006	2007	2008	2009
Vývoz pšenice	180575	42398	53579	332795

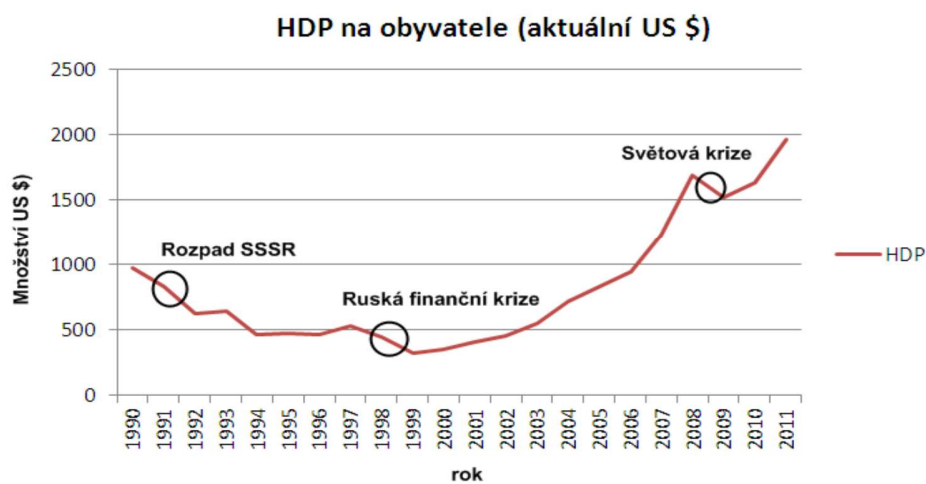
Zdroj: Faostat, 2012

Příloha č. 13. Povodně v roce 2010 s vyznačením oblasti Ungheni

Zdroj: Reliefweb, 2012

Příloha č. 14. Průběh HDP na obyvatele od roku 1990 do roku 2011

Zdroj: World Bank, 2012 a vlastní zpracování

Příloha č. 15. Absolutní míra chudoby

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
% obyvatel	52,0	73,0	67,8	54,6	40,4	29	26,5	29,1	30,2	25,8	26,4	26,3

Zdroj: IFM, 2006

Příloha č. 16. Extrémní míra chudoby

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
% obyvatel	37,4	59,7	52,2	38,0	26,2	15,0	14,7	8,0	4,5	2,8	3,2	2,1

Zdroj: IFM, 2006

Příloha č. 17. Dopad rozpadnutí SSSR na míru inflace

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Míra inflace (%)	13,5	139,8	945,0	860	276,4	38,7

Zdroj: World Bank, 2012

Příloha č. 18. Dopad ruské finanční krize na míru inflace

Rok	1997	1998	1999	2000	2001
Míra inflace (%)	12,6	5,6	44,9	27,3	12,1

Zdroj: World Bank, 2012

Příloha č. 19. Legální status moldavských migrantů

	Legálně	Nelegálně
Stát	%	%
Itálie	24,9	75,1
Rusko	27,4	71,5
Turecko	10,0	90,0
Portugalsko	69,9	30,1
Ukrajina	12,1	87,9
Celkem	28,4	70,7

Zdroj: Lücke, *et al*, 2007

Příloha č. 20. Zaměstnání migrantů dle míry legality

Zaměstnání migrantů	Legalita	
	Legálně	Nelegálně
	%	%
Stavby, opravy	66,7	33,3
Péče o děti, sociální asistenci	34,8	65,2
Obchodní aktivity	28,1	71,9
Dělníci, lehká těžká výroba	52,5	47,5
Technické a mechanické služby	53,2	46,8
Zemědělské práce	80	20

Ostatní	27,7	72,3
---------	------	------

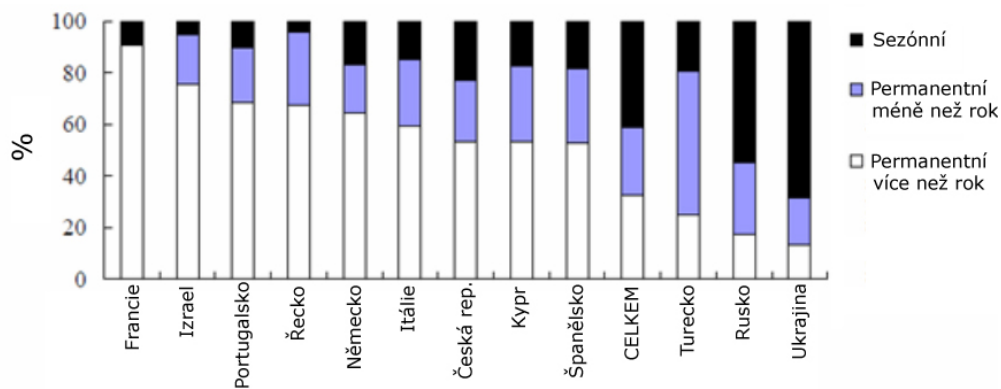
Zdroj: Ghencea a Gudumac, 2004

Příloha č. 21. Top 10 destinací migrantů

Cílové město	Počet migrantů	Podíl migrantů (%)
Moskva	145385	51,69
Řím	12815	4,56
St. Petersburg	9084	3,23
Istanbul	8597	3,06
Oděsa	7650	2,72
Lisabon	6294	2,24
Milán	5801	2,06
Padova	4849	1,72
Paříž	4222	1,5
Tyumen	3593	1,38

Zdroj: Lücke, *et al*, 2007

Příloha č. 22. Geografická distribuce migrace (sezónní, permanentní méně než rok a více než rok)

Zdroj: Cuc, *et al*, 2005

Пříloha č. 23. Dotazník vytvořený pro Českou republiku

Анкетный опросник

Уважаемый Гражданин. Гражданка!

Я-студентка Чешского сельскохозяйственного университета и этот опросник послужит базисом моей дипломной работы, касающейся трудовой и образовательной миграции граждан Молдавии. Хотела бы узнать Ваше мнение на эту тематику. Опросник является добровольным и анонимным. Благодарю Вас за Вашу помощь.

пробовали вы когда-нибудь мигрировать?	
да	☒
нет	☐

Если да, были ваши попытки мигрировать успешными?	
да	☒
нет	☐

мигрировал кто-то из вашей семьи или друзей?	
да	☒
нет	☐

Какие были причины для миграции?	
<i>Заработать, Zaratat</i>	

Имеется ли у вас, либо у Ваших родственников личный опыт работы за границей?	
да	☒
нет	☐

Если да, то укажите ,пожалуйста, страну и срок пребывания	
<i>Словакия 8 лет. Чехия 8 лет</i>	

Какая была ваша работа (должность) в родной стране и Какая ваша работа (должность) сейчас в стране назначения?

В стране я работала лаборант на химическом заводе
 V стране ja работала лаборант на химическом заводе
 и тут работаю на кухне
 а тут работаю на кухне?

Если бы Вы желали уехать на работу за границу, что было бы главным при выборе страны?

Удалённость	
Политическая ситуация	
Экономическая ситуация	
Язык	
Культура	
Близкие в этом регионе	☒
Количество безработных в том регионе	
Предлагаемые специальности	
другой	

Было трудно для вас найти работу в стране назначения?

да	☒
нет	

Трудно ли Вам решиться выехать за границу?

да	☒
нет	

Что являлось препятствием для вас?

Вы были достаточно информированы о своих правах в стране назначения?

да	
нет	☒

Знаете/знали, где в стране назначения обратиться за помощью?

да	
нет	✓

У вас есть/были знакомые в целевой стране?

да	✓
нет	

Были вы или являетесь в контакте со своей семьей во время вашего пребывания за рубежом?

да	✓
нет	

Думаете ли, обширная эмиграция является серьезной проблемой?

да	✓
нет	

Если да, то какие шаги, по Вашему, следует предпринять в будущем, чтобы количество эмигрантов снизилось?

Чтобы в стране было больше работ
 Чтобы в стране было больше работ

Какое государство, по Вашему мнению, имеет лояльную миграционную политику?

Президент. president

Личные данные

Пожалуйста, напишите здесь свой возраст	35 лет	35 let
Пол:	женский	zenskij
Какое Ваше образование?	лаборант	
Ваш социальный статус?	Работник	
Регион Вашего проживания:	Молдавия	Moldavia

Большое спасибо за уделенное время и Ваши ответы 😊

Пожалуйста
 Работник

Пříloha č. 24. Dotazník vytvořený pro Moldavskou republiku

3

Анкетный лист

Спасибо за Ваше время и помощь.

1. Имеете ли Вы собственный опыт с работой за границей?

Да

Нет

2. Если Вы выбрали ответ Да в предыдущем вопросе, пожалуйста напишите государство и продолжительность Вашего прибывания таму.

Россия (2 года)
Украина (3 месяца)

3. Если Вы рассматриваете вариант работы за границей, что для Вас является наиболее важным аргументом?

Расстояние государства от Молдовы

Политическая ситуация

Экономическая ситуация

Язык

Культура

Уровень безработицы

Специальные возможности для работы

Другое: стабильная зарплата + доход

4. Было для Вас трудным решиться поехать работать за границу?

Да

Нет

5. Если Вы выбрали ответ Да, какое было самое большое препятствие для Вас?

6. Если Вы решились поехать работать за границу, знаете ли Вы в этом случае где найти важную и полезную информацию?

Да

Нет

7. Хорошо ли Вы проинформированы о возможностях работы и доступности образования в вашем регионе (районе)?

Да

Нет

8. Если Вы выбрали ответ Да в предыдущем вопросе, каким источником информации Вы пользуетесь?

9. Считаете ли Вы, что миграция является более распространенной в сёлах нежели в городах?

да

скорей всего да

скорей всего нет

нет

10. Если Вы выбрали ответ Нет в предыдущем вопросе, объясните почему?

11. Считаете ли Вы, что миграция является серьёзной проблемой?

Да

Нет

Не знаю

12. Если Вы выбрали ответ Да в предыдущем вопросе, какие шаги должны будут быть сделаны на Ваш взгляд в будущем, чтобы уменьшить (сократить) миграцию?

Создать рабочие места в селах и городах.
Вовремя платить зарплату за труд.
Мотивировать молодых специалистов!

13. Думаете ли Вы, что миграция имеет негативное влияние на экономику Молдовы?

Да

Нет

Не знаю

14. Если Вы выбрали ответ Да в предыдущем вопросе, пожалуйста приведите пример.

Молодые люди покидают страну,
работать немому.

15. Думаете ли Вы, что политическая ситуация в Молдове влияет на количество людей, которые вынуждены покидать Молдову?

Да

Нет

Не знаю

16. Считаете ли Вы, что интеграция Молдову в Евросоюз поможет сократить проблему с миграцией?

Да

Нет

Не знаю

17. Какое государство по-вашему, имеет благоприятный для миграции климат?

Россия

18. Считаете ли Вы, что миграция оказывает влияние на социальную структуру населения?

Да

Нет

Не знаю

19. Если Вы выбрали ответ Да в предыдущем вопросе, пожалуйста приведите пример.

*опыт из-за рубежа. Более культурные люди
Знание, воспитание, материаль.*

20. Знаете ли Вы какие-либо проекты по развитию, которые помогают семьям или мигрантам?

Да

Нет

21. Если Вы выбрали ответ Да в предыдущем вопросе, пожалуйста назовите какие проекты и какое было их назначение и цель.

Идентификационные знаки

1. Ваш возраст *28 лет*

2. Ваш пол:

мужской

женский

3. Какое Ваш образование?

начальное

среднее

высшее

4. Какой Ваш социальный статус?

студент

предст. старшего покол.

безработный

домохозяйка

сотрудник

член кооператива

торговец, фермер

бизнесмен

другое

5. Площадь муниципалитета где Вы живёте:

посёлок с 0 – 999 жителями

посёлок с 1000 – 4 999 жителями

город с 5 000 – 19 999 жителями

город с 20 000 – 90 000 жителями

город с населением больше 90 000 жителей.

6. Регион Вашего проживания:

Нуглеви, село Ной а Булкас